

Berketz István utóda kelme-, selyemfestő- és vegytisztító-gyára, Budapest, Kinizsi-utca 14. Gyűjtő-telepek: IV., Váci-utca 51. V., Lipót-körút 16. VI., Izabella-utca 66. VII., Kerepesi út 78. VIII., Üllői-út 30. sz.

Telefon 63-36. Vidéki megbízások jutányosan és pontosan eszközöltenek. Telefon 63-36. Postaküldemények czimzende: IX., Kinizsi-utca 14. Árjegyzék ingyen.

BALASSA-FÉLE VALÓDI ANGOL

Ugorkatej
a legjobb és leghatásosabb
SZÉPÍTŐ-SZER

2-3-szori bekentés után eltávolít minden arcztisztatlanságot, kiütést, pattanást, májfoltot, bőrráktát, (mitesszert), Kisimítja a ráncokat, redőket, és az arczbőrt fehérré, üdévé, finomá várasolja.

Teljesen ártalmatlan és a szépség megtartására, ápolására és növelésére minden másnál jobb. — Csak **BALASSA** névvel valódi. — Egy üveg ára 2 korona.

Minden hölgy kedvence
Ara 1 korona.

Finom arcz-féle PUDER. Ara 2 korona, kis doboz 1.20 korona.

Bájos CREM. Ara 2 korona.

BALASSA KORNEL gyógyszerháza, Budapest-Erzsébetfalva.
Postai sétőküldés naponta. — Kapható minden nagyobb gyógyszerárban.

A már 53 év óta dicsegetreméltólag ismert, s a 71012. sz. Bm. leirat követelményeinek teljesen megfelelő

UJ-VUKOVÁRI
arcztisztító kenőcs szeplo, himlöhely, sümör, májfoltok, fakadékok, torrósgái pórsenések, orrvörösségek és minden egyéb arczvirágzasok ellen, valamint az

uj-vukovári **bőrtisztító szappan** mely az arczkenőccsel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is virulo és fiatal kinézést kölcsönöz.

Egy nagy tégely ára 1 kor. 80 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. Utánzásoktól óvatodjunk! Csak **Krajcosovics** által **Vukováron** készített kenőcs valódi. Minden tégelyen **Krajcosovics**, a készítő arczképe látható. 11683

Főraktár: Budapest, Király-utca 42 és Andrássy-út 26. Török József gyógyszerháza.

Budapesti Takarékpénztári és Országos Zálogkölcsön R.-T.
Irodái: VI., Andrássy-út 5 sz. a. (saját házában). Befizetett részvények: 40 millió korona. Elfogadott betéteket, lezártított váltókat és előleget nyújt értékpapírokra.

M. kir. szab. oszt.-sorajáték főelkarsztó helye: VI., Andrássy-út 5. Készítélog-üzletel: IV., Károlyi-körút 13. IV., Ferenctiek tere 4. (Irányi-utca sarok), VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2., VIII., Üllői-út 6.

Sok millió előkelő urbólgy használja a világhírű Földes-féle

MARGIT-CREMET, mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépíti a Földes-féle MARGIT-CREMET gyor an és biztosan ható ártalmatlan szer szeplok, májfoltok, bőrrákták, pattanások, kiütések s mindenemü bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölgyei használják és elragadtatással beszélnék annak pártalan és csodás hatásáról. Egy tégely elhasználsa után azonnal mindeki meg fog győződni

Postán utánvétellel vagy a pénz előzetes bektildése után küldi a készítő: **Földes Kelemen** gyógyszerháza, Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszerháza, Király-út 42 és Andrássy-út 26. Kapható minden gyógyszerárban.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszer a MELANOGENE
fekete és barna színben. Ezen kitünő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakállt, bajszját pár percz alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szíu állandó és a természetes színtől meg nem különböztethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
Ara 2 korona 80 fillér.

SZÉPEN,
tisztán csak a

YOST
írógép IR

és sokszorosít, mert a Yost-gép nem szalagos gép.

Ára 600 korona.

Használt gépek 300 és 400 korona között váltakoznak. Utóbbiak kitünően berendezett műhelyünkben javítottak.

Ugy az uj, mint a használt gépekért egy évi szavatosságot vállalunk.

Yost írógép részv.-társ.
Budapest, New-York palota.
KÁLDOR M. igazgató.

BRÁZAY-SÓSBORSZESZ-SZAPPAN
egészségi és kozmetikai szempontból felülmulthatatlan.
BRÁZAY-féle KÖLNI-VIZ
az illatszerek legkiválóbbja. 11591
Brázay-sósborszesz nélkülözhetetlen házszer.

Roskopf Patent
frt 3.50
Roskopf rendszerű
frt 1.50

A „Roskopf Frer” svájci órágyár megbízott, miszerint valódi „Roskopf Patent” anker-remontoir óráját féláron árulnának el, hogy a tisztelt vevőknek megmutassam, mi a különbség egy valódi „Roskopf Patent” és egy „Roskopf Patent” rendszerű óra között, mely utóbbi nálam 1 frt 50 krba kerül. A valódi „Roskopf Patent” órának 36 óráig köveken járó, üvegfedelű szerkezete van, mely 25-30 évi szolgálatot tesz ellenben az olcsóbb „Roskopf” rendszerű óra néhány év alatt használhatatlanná válik. Minden valódi „Roskopf Patent” órára rajta van a plomba és kezességi igazolvány, a tokján és szerkezetén pedig Roskopf Frer czéje.

Valódi ezüst Remontoir-óra
3.-frt. 5.-frt.
cs. kir. fémjelzéssel
urak, hölgyek és fiuk részére.

Egyfedelű — frt 3.—
Duplafedelű — „ 4.—
Három erős fedéllel — „ 5.—
Extrafinom acélszóra — 3.50
Arany-plaque, lapos — „ 5.—
Valódi Omega-óra — „ 8.50
14 karát. aranyóra — „ 8.50
14 karát. aranylánc — „ 10.—
14 karát. aranygyűrű — „ 2.—

Szétküldés utánvétellel. — Három évi írásbeli jótállás. — Meg nem felelőért pénzvisszaküldés.

MAX BÖHNEL, órás, Wien, IV., Margarethenstrasse 27. (Saját házában.)
Nagy és régi czég. — Alapítottott 1840. — Kiténtetve a „Grand Prix”, becsületrend és arany éremmel Bécsben és Párisban.

Kérje nagy árjegyzékemet (1000 képpel) ingyen és bérmentve.

Kakuk-óra
frt 2.50

Inga-óra
frt 2.80

Utóművel, 70 cm m. frt 3.50
Toronyóra ütőessel — „ 4.50
Zenélőművel — „ 5.50
Nagy Ingaóra, 100 cm. magas — „ 6.50
Kerek konyhaóra — „ 1.50
Baby-ébresztő, 1 hanggal — „ 1.—
Kettős haranggal — „ 1.50
Éjjeli világitó — „ 1.60
I.r. minőség (kettős haranggal) — „ 2.—
Harangjátékkal (három harang) — „ 3.50

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

28. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ: HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 15.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona. Félévre — 8 korona. Negyedévenként 80 fillérrel több.
A „Világhírnök”-vel együtt előfizetéshez a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

REMBRANDT.
— Születésének háromszázadik évfordulóján. —

JULIUS 15-IKÉN ünnepli Leyden város, s vele együtt az egész világ egyik legnagyobb művésze, Rembrandt születésének 300-ik évfordulóját. Vele érte el a germán művészet virágzásának harmadik s egyszersmind legnagyobb korszakát. Pedig a legújabb időkig, csak mint rézmetsző művésznek adóztunk Rembrandtnak hódolattal. Hogy e tekintetben mekkora beesben állott és áll ma is, legjobban bizonyítja az, hogy egyik metszetéért, az u. n. *Száz forintos lapért* — melyet mai számunk képei között talál az olvasó — mikor 1893-ban egyik első lenyomata eladásra került, 42,000 koronát fizettek. Tekintve Rembrandt művei értékének emelkedését, ez az összeg ma 60,000 koronának felel meg; olyan ár, a melyet rézmetszetért sem az előtt, sem az óta nem adtak. Rembrandt a festő ellenben jóformán ismeretlen maradt egészen a mult század közepéig.

Rembrandt Harmensz van Ryn 1606 július 15-ikén született, Leydenben. Apja molnár, anyja egy pék leánya volt. Szülei tudományos pályára szánták s már 14 éves korában beiratták a leydeni egyetemre. De ez a pálya nem felelt meg az ifjúnak, s csakhamar hazatért. Apja megértette fiát, s látva ügyes rajzait, Swanenburch festőhöz adta tanulni. Ez a nem nagy tehetségű, de lelkiismeretes mester rövid idő múlva belátta, hogy tanítványa töle már nem tanulhat s ezt őszintén meg is mondta neki. Így került az ifjú Amsterdamba, Lastmannhoz. De itt sem maradt sokáig, itt is hamar kitanult. Ismét hazatért apjához.

Két mesterétől alig félév alatt megtanulta művészetének technikáját, de semmi többet. S e percztől kezdve csak egy mestere volt: a természet. Apja malma ott volt a város szélén, s az ifjú művész naphosszat ott ült a malom mellett egy-egy fa előtt, vagy barangolt a végtelen mezőkön, a tenger partján, gyönyörködve a hullámokban, s lerajzolt mindent, a mi hatott reá. Pedig a természetnek minden jelensége, minden fényugár, minden faág, minden levél hatott reá. A festéssel együtt a rézmetszés technikáját is elsajátította, a festő, a rajzoló, a rézmetsző párhuzamosan fejlődött benne lépésről-lépésre.

Számtalanszor rajzolta le hozzátartozóit, és

különösen önmagát. Nem csak különböző öltözékekben, és nem hiúságból, a hogy régi krónikások mondták róla: az érzések, gondolatok kifejezéseit tanulmányozta önmagán; minden arczképén, akár festmény, akár rézmetszet, más a kifejezés.

Művészte felöleli a festészet egész körét. Egyaránt festett arczképet, tájképet, bibliai képet. S minden képén, bármi legyen a tárgya, rajta van erős egyéniségének bélyege. Egyedüli ideálja a természet, melynek változatos benyomásait átszűri erős egyéniségén.

Folytonosan tökéletesíti magát, tanulmányai-ban nem ismer fáradságot. Megfigyeli a természetet, a fényt, az árnyékot, az érzést, melyet a természeti jelenségek keltenek; s a mit e megfigyeléseiből, tanulmányaiból saját erős szubjektívítésán át leszűrt, azt rögzítette meg rajzain, festményein és metszetein. Mint Planché mondja, matematikai pontossággal számította

REMBRANDT ÉS NEJE, SASKIA. — Rembrandt olajfestménye a drcudal képtárban.

TÁJKÉP ROMOKKAL. — Rembrandt festménye a casselli képtárban.

ki azt a fényemmiséget, a melyet hatalma alá hajthat és soha sem lépte át a határt, melyet megszabott.

Mindenben, a mivel csak foglalkozott, új vonásokat talált, képzelete minden szüleményének valóságos organismust ad, úgy, hogy még ott is, a hol azok a valószínűség határán járnak, a valóság látszatát keltik.

Ez áll az ő sajátos világítására is. Az ő világítása nem természetes világítás. Ha közelebbről elemezzük legmegkapóbb képeit, látni fogjuk, hogy az a fény nem nappali világítás, de nem is lámpa-világítás: az Rembrandt sajátos világítása; s ennek dacára is a természetesség varázserejével hat.

Ezekben a benső vonásokban áll Rembrandt művészetének miszticizmusa, mely csak élet-történetének misztikumával versenyez. Kortársai technikai fogásait akarták ellesni, úgy hitték, ez a nyitja az ő varázserejének. Kezi ügyességében keresték azt, a minnek sokkal mélyebben volt a gyökere.

Ha bibliai képeit tekintjük, nem találjuk meg bennük a külső formáknak azt az idealizálását, a miben a renaissance és a barokk legnagyobb művészei Raffaeltól Murillióig oly nagyok voltak. És mégis Rembrandt az egyetlen legnagyobb mesterek között, a kiből a biblia igazi szelleme szól hozzánk. Alakjai nem korhűek, ellenkeznek minden hagyományossal; nem a külsőségekben, de a szereplők gondolatát és értelemvilágában szólal meg a szentírás szelleme, s épen ezért hatnak reánk oly közvetlenül bibliai tárgyú képei. «Rembrandt, — mondja a német Bode, — a kereszténységnek olyan apostola, a milyen egy művész sem volt. Épen nem fosztotta meg bibliai képeit a dicsfénytől, sőt inkább egészen különös, természet-fölfötti látszatot ad nekik, s ebben rejlik művészetének valóban sajátos ereje és varázsa; de egyszerű és igaz módon fest, a kedély minden erejével, az érzés melegségével, ezért érzünk oly mélyen együtt vele.»

Ebben a sajátos világításban lát Rembrandt mindent, nemcsak a természet fölötti tárgyakat. Leginkább meglátszik az arcképeken. Persze nem a tulajdonképeni arcképeken, melyeket megrendelésre készítettek; ezekben alig különbözik a többi egykorú hollandi arcképfestőtől: felfogásuk egyszerű, világításuk egyenletes nappali fény, kidolgozásuk lelkiismeretes, jellegzettségük találó és keresetlen.

De mennyire más képet nyernék, ha saját és hozzátartozói arcképeit nézzük meg! Itt, a hol nem köti a megrendelői íze, szabad teret enged fantáziájának, megszólal az ő sajátos, káprázatos nyelve, a melyen soha, senki más nem tudott beszélni. Itt megtaláljuk az ő jellemző clair-abscurjé; az arcképeken

nem a külső hasonlatosságot keresi, hanem azt akarja, hogy a kit lefest, annak egész gondolatvilágát, szívének minden érzését magunk előtt lássuk.

Ezeket az alakjait regényes keleti ruhákba öltözteti, drága ékszerrel ékesíti. Mert Rembrandt szenvedélyes gyűjtő volt. Amsterdamban, a Breestraten, a zsidó negyed kezdetén levő házában nemcsak értékes festmények és metszetek függtek a falon, hanem fényes ruhák, selymen, bársonyon, csipkén kívül voltak nagy értékű aranylánczai, óriási igazgyöngyei, s egyéb drágakövei is. Ezekkel a drágaságokkal ékesíti festményein feleségét, Saskiát, utóbb pedig Hendrickjét.

Ez a gyűjtő-szenvedély sodorta őt az anyagi romlásba. Rembrandt, a kinek kezén milliók fordultak meg, 1656-ban csődbe jutott. Házát s egész vagyonát elárverezték, s ő krajczár nélkül, nyomorban maradt.

Élettörténetéből vajmi keveset tudunk. 1634-ben vette feleségül van Uilenbourgh Saskiát, kivel boldog családi életet élt, s a kit számos képen megörökített. Már 1642-ben elvesztette feleségét, a ki után Titus nevű kis fia maradt. Ez időtájt vette magához háztartónőül és fia gondozójául Stoffels Hendrickjét. Miután csődbe jutott, s vagyonát elárverezték, a Roosgrachton, a zsidónegyed végén vett egy kis lakást, a hol folytonos munkában élt fiával Titusszal, Hendrickjével, s attól született kis leányával, Corneliával.

1660-ban Rembrandt, fia Titus és Stoffels Hendrickje közt megegyezés jött létre, melyben Rembrandt elismeri, hogy Titusztól 950, Hendrickjétől 800 forintot kapott kölcsön, Titus és Stoffels Hendrickje műkereskedést nyitnak; Rembrandtot ingyen tartják el, de ezzel szemben az ő kettőjük tulajdona minden festménye, minden metszete, a mit ez után készíteni fog. Így gondoskodnak hozzátartozói igazi szerető gondoskodással a tönkre ment festőről.

De ez a második boldog családi élete sem tartott sokáig. 1662-ben elveszti Hendrickjét, 1668-ban pedig fiát, Tituszt; s csakhamar ő maga is követte őket, 1669 október 4-ikén örök álmorra hajtotta fejét.

Azt vetették szemére, hogy művészetében nincs nemesség, előkelőség. Valóban, ha az antik görög, vagy a renaissance Romájának mértékével mérünk, el kell ismernünk, hogy Rembrandt a klasszikus körvonalaknak nem volt mestere. De ha művészi alkotásának egészét tekintjük, első sorban azokat a műveit, melyeket nem megrendelésre, hanem tisztán művészi ihlete sugallatára alkotott, el fogjuk ismerni, hogy művészte minden ízében nemes. Mert a nemesség nem csak a formaszépségben,

a szép vonalakban nyilatkozik meg. Rembrandt egész működésének tárgyául a természetet, az embert választotta, annak érzéseit, gondolatait vizsgálja, azt állítja szemünk elé, azzal indít meg minket. S ha ebből a szempontból nézzük Rembrandtot, meggyőződünk arról, hogy ő, a kit szeszélyes, felületes festőnek tartottak, a legnagyobb idealista, a festő-bölcsölök között a legnagyobbak egyike. Ha mélyebben belehatolunk műveibe, tudunk olvasni belőlök, látni fogjuk, hogy képei, metszetei és rajzai is befejezett művek, megmond bennük mindent, a mit mondani akart.

Ha tiszta képet akarunk nyerni Rembrandtról, különösen szem előtt kell tartanunk metszeteit. Azt mondták, hogy rajzainak technikája csodálatos. Valóban csodálatosak rajzai, szinte érthetetlen a technikájuk. Egy-két vonással élénk varázsolja a természet csodálatos szépségét, egy egyetlen, szakgatott vonás elég neki, hogy élénk tárja a végtelen láthatárt, mint például a *Bankár jószágának* nevezett metszeten.

Tájképeiben utolérhetetlen, joggal mondhatjuk, hogy az első modern tájképfestő. Nem találunk rajtuk egyetlen fát, egyetlen tornyot sem, mely részleteiben tényleg hasonló volna ahhoz, melyet tárgyául választott, és mégis úgy hatnak e tájképek, a hogy tájkép még soha azelőtt sem hatott reánk, mert az érzést rögzítette meg bennök, melyet a tájkép látása bennünk kelt: a hangulatot leste el a természetől.

«Rembrandt, — írja Fromentin, — páratlan mester hazájában, korának minden országában, minden korban. Ha úgy tetszik, orszolista, de a maga módja szerint; olyan rajzoló, ha úgy tetszik, hogy nála jobb senki sem lehet; igen tökéletlen, ha a művészi tökéletességet a szép formák kifejezésében, s azoknak egyszerű eszközökkel való helyes festésében látjuk, de bámulatos, rejtett vonásaiban, lényegében, függetlenül formájától, színétől. A szó szoros értelmében összehasonlíthatatlan, nem hasonlít senkihez sem, s nem tűri meg a téves összehasonlítást, melybe belekényszerítik, és összehasonlíthatatlan abban az értelemben is, hogy azokban az értékes vonásokban, melyekben kiváló, nincs hozzá hasonló, és úgy vélem, nincs vetélytársa.» *Dr. Erdely Aladár.*

BERCSÉNYI POHARA.

(A Rákóczi-trilógiából.)

Erény sutban,
Törvény kutban,
Szabadságod
Sírba szállott.
Vagyonodat másnak adják,
Jogod porban.
Csak a borban van igazság,
Csak a borban.

Szív és jószág?
Bitang jószág.
Fiad rabfán,
Lányod szákmány.
Magas polcon ül a gazság
Uri sorban.
Csak a borban van igazság,
Csak a borban!

Bitófára
Száll a kánya.
Süvölteti:
Úgy kell neki!
S a ki ott függ, hősnek mondták,
Harozban, torban.
Csak a borban van igazság,
Csak a borban!

Igyál magyar!
Láng a bakar.
Feltámad az,
A mi igaz.
Lesz még napsütés, vigasság,
S máshol is lesz még igazság,
Nemcsak borban!

Gróf Zichy Géza.

Totétlen, junius 18. 1906.

SZILÉZIA HATÁRÁN.

Szilézia s hazám határán,
Új indulat hatalma száll rám.
Szemem tüzel s a szívem tombol,
Az ég felhőt lop bánatomból.
Bolyongtam lábaik alatt.
Havas csúcsról is láttalak,
Tündér és Kárpát, büszke, szép —
Oh, de miből él itt a nép?

Szegény faluk sápadt lakója
Itt az ekét hiába tolja,
Kavicsba tör igyekvő éle,
Itt búza nincs fehér kenyérré.
Itt csak a szépség vakmerő —
Hegy, völgy, patak, fenyves, mező!
Tündérország e földtekén,
De nem szebb, mint a mily szegény!

Könnyes szemmel tekintek hátra
S belátok dús Sziléziába.
Ószinte lányként, inceslegve,
Vidáman néz borús szemembe.
Ege kaczerán rám ragyog:
— A Kárpát testvére vagyok!...
Mosolygó tündér, büszke, szép,
De látom, itt hogy él a nép?!

Gazdag faluk izmos lakója
A gőzt mohón igába fogja
A munka büszke fejezével...
S a gépek zúgnak nappal, éjjel.
A szépség itt is vakmerő —
Hegy, völgy, patak, fenyves, mező!
Szines minden az ég alatt,
De szépségénél gazdagabb.

S az erdő Kárpát ősi csúcsa,
Alattam mintha megmozdúlna.
Minden göröngye életra támad
S védelmezni szegény hazámat:
A Kárpát titkos mélyiben
Forrongó, új világ pihen,
Ragyogásánál gazdagabb —
Az új idők várja csak.

Várjuk... Jön, jön már nemsokára
A munka zubbonyos királya,
Az új idők örök vítee,
Dologba intő esküvére.
Nyomában új élet derül,
Az ember él majd emberül,
Nem jut vásárra a haza —
Biztass! új idők sugara!

Gyökössy Endre.

ZATHURECZKY TRÉFÁJA.

Elbeszélés.

Írta Krúdy Gyula.

Az alábbi történetben ugyanarról a Zathureczkyről van szó, a ki világeletemben egyebet nem tett, mint tréfákon, csinyeken törte a fejét.

Abban az időben Zathureczkynek nem volt kimondott foglalkozása, csupán a sárga bricskaja volt meg és benne a nevezetes almászürkek, a melyeknek fülét még Józsa Gyuri nyírta le. Birtokokat adott el, cserélt, seftelt, ha szerethette, a saját apját lefozta: de egy jónak ígérkező tréfa kedvéért félretette minden dolgát, — mint ő mondta: bezárta a boltot, — és csupán annak a tréfának élt.

A sok boldonság között, a mely hazánk őr köreiből divatozott, tán nem épen a legutolsó volt az a hóbort, a mely egy időben mindenkivel az őseit kerestette. Egyszerre eszébe jutottak az előknek azok, a kik már hamuvá és porrá lettek és a Nagy Iván megfelelő követét még a harmadik vármegyéből is — kölcsönkérték, ha vitás kérdésről volt szó. Az egykori nórádti levéltáros jól csinálta a dolgát: adott mindenkinek annyit, a mennyi fél Angliában egy lord megelégedhetne. De hát épen az volt a baj, hogy mindenkinek annyit őse volt! Ha például a Rátó-

Semjének és glabovai Krómyak eredete között csak ötven esztendő differenciát látjuk a jó úr akkor ez a két familia soha se gyilkolta volna egymást. Épen ennek a két szomszédos család-nak kellett egy ugyanazon esztendőben nemességhez jutni! A maoska hitte volna, hogy Nagy Ivánnak még tréfálni is eszébe jut, komoly munkájában.

De hát úgy volt, — tagadhatatlan volt. Az első Semjén és az első Krómy, Róbert Károly király idejében iktatódott a nemesség sorába. Semjén aranykoronás menyétet, Krómy arany-sarkantyús sarut kapott ezimerül. Zathureczkynek nem is volt olyan nehéz kislítani a címerekből, hogy a Semjének szüesök, a Krómyak pedig vargák voltak a nagy király idejében, (Szidták is érte Zathureczkyt, mint a bokrot).

A véletlen is közreműködött, hogy a komédia teljesebb legyen. Épen ebben az időben járta az utolsó fórumot egy szézesztendősi pör, a melyet a két család indított egymás ellen. Dolgoztak a fiskálisok körömszakadásig, a két familia szalaszabb sarjadékai még agaraszaton is így biztatták az agaraikat:

— Szoritsd Lehota!
— Ne hagyd magad Pankotai!

Már a melyiknek épen az ügyvédje volt Lehota vagy Pankotai.
Folyt a háború, — a pör nyúlott, mint a tészta. Lehota bácsi, az öreg kállói fiskális kötötte az ebet a karóhoz:
— Elbujdosok még az országból is, ha elvezitjük a pört.

Pankotai János, — vörösbajszú, szeplős kis ember volt, — csak a szemével hunyorított:
— Egyszerben agyon lesz ütve minden Krómy örök időre, ha megnyertük a pört.

Zathureczky — ez a selma, — béle kontárkodott az ügyvédkei dögába. Rákóczi Ferenc vadászpuskáját akarta épen az öreg Krómy Mihály nyakára sózni, nála járva, a mikor büszkén így szólott az öreg úrhoz:
— Nem ér az a pör semmit, urambátyám. A fiskálisok összeajtsanak. Bolondok volnának, ha nem tennék. Itt más, radikális eszközökhöz kell nyúlni, ha a gútvál akarjuk tippetni Semjén Boldizsárt.

Krómy Mihálynak megvillant a szeme:
— No, ősém, no! Hogyan volna az lehetséges?

Zathureczky összeránézolva a homlokát s komoly hangon felelt:
— Bizonyos az, a mi Nagy Ivánban van? Bizonyos az, hogy csak Károly király idejéből való a Krómyak ősisége! Errare humanum est. Nagy Iván is tévedhetett.

— Nagy Iván is tévedhetett, — mormogta megzavarodva Krómy Mihály. Kitűzsedett homloka és a keze izgatottan tapogatta a Zathureczky vállát: — És lehetséges, hogy a mi számunkra tévedett néhány száz esztendősként... — Könnyen meglehet, — felelt Zathureczky közömbösen.

Rákóczi vadászfegyverét azonban még se sikerült eladnia Krómy Mihálynak. Az öreg úr — fukar ember volt alapjában, — drágálotta a puska. Zathureczky nem is nagyon erőlködött. Elbúcsúzott, elment. S nem is nagyon csodálkozott, a mikor egy hét múlva az öreg Krómy ezzel a szóval toppant be a megyei kaszinóba:

— Hol a puska, Zathureczky? Megveszem.
Zathureczky a váll közé húzta a fejét.

— Meggondoltam a dolgot. Az erekiye nem eladó. Többen, mások, olyan árat kínálnak érte, hogy gondolkodóba estem...
Krómy Mihály izgatottan vágott közbe:

— Talán Semjén Boldizsár uramnak is tetszik a puska?

— Tetszik ez mindenkinek; neki is tetszik. Krómy Mihály a szakállát harapdálta:

— Zathureczky, — dünnyögte, — régi pajtasok vagyunk. Add nekem a puska. Adok érte annyit, a mennyit Semjén Bódi kínál érte.

— Még nem kínál semmit, — felelte zárkóztan Zathureczky.

— No hát, ha kínál valamit, annak én a dupláját adom, — tört ki Krómy uramból a szó. — Jöjj, Zathureczky, beszéljünk arról a minapi dologról, — az őseimről. Hallottál valamit, tudsz valamit?

— Annyit tudok, hogy titokban Semjén Boldizsár is az ősei után nyomoztat. Tán kamaráságot akar, vagy báróságot. Az ördög tudja jobban.

Krómy Mihálynak tüzvörös lett az arca erre a felfedezésre.

— Kamaráságot, báróságot? — hörögte. — Hát a Krómyak már semmit sem számítanak? Bennünket a golya költött?

Izgatottan fogta meg a Zathureczky vállát: — Nem élném túl, barátom. Belepusztulnék, de még tán szegény feleségem is. Jöjj, Zathureczky, adj tanácsot.

A kis kavics, a melyet egy gondatlan ember jövedvében megrugott a hegytetőn, gurult, gurult és már sziklákat sodort magával. A Krómyak és Semjének között folyt az áldatlan előzködés az őseik miatt. Mind a két család megfelelő tudós embereket küldött a muzeumokba, levéltárakba. Az öreg Krómy maga is járt Bésben, nyomozni a császári levéltárakban. A mig odajárt, itthon nagy dolog történt: megtalálták a legelső Semjén-ös sírját, benne magát Semjén Gergelyt középkori fegyverek, páncélok társaságában. Tudósok vitatkoztak a régi sír körül és Semjén Boldizsárné. — a minő nagyravagyó asszony volt, — a eselédével már méltóságos asszonynak hivatta magát.

— Most mutasd meg, hogy mit tudsz, Zathureczky! — kiáltott fel az öreg Krómy Mihály, a mikor a megyei kaszinóban feltalálta a barátját. — Nekünk is muszáj valami régi sírt feltalálnunk, mert végünk van.

Zathureczky legyintett a kezével:
— Nem ér ez semmit. Nem igazi sír volt az ott. Én magam vettem az ócska vasakat, a melyeket a földre ástunk.

— Oh, te gazember! — esördült fel Krómy uram.

— Én fundáltam ki az egész sír históriát, de csak azért, hogy annál nagyobb csapást mérjünk Semjén Boldizsárra.

Az öreg Krómy megölette Zathureczkyt: — Megvan még a puskád?

— Meg. És most már meg is veheted. Legyen a tied, jó barátom vagy.

Krómy uram savanyú arczot vágott, de szó nélkül fizetett a puskaért, a mennyit Zathureczky kért érte. Csak későbbben jegyezte meg:

— Remélem, ez a vadászpuska nem attól az ócskavas szállítótól való, a kitől a Semjén őset vásároltad?

— Nem oda való, — felelt czinikusan Zathureczky, — hanem egy másik szállítótól való. De most térjünk a dologra. Itt nincs más segítség, mint föltámasztani valamelyik régi Krómy őst. Hadd tegyen ő először a tanubizonyoságot a Krómyak eredetéről, vitezségéről, történetéről.

— Megbolondultál? — horkant fel Krómy Mihály.

— Ellenkezőleg. A puska megvetted, tartozom neked ezzel a szívességgel. A mi fogalmaink szerint az emberek nyolczvan-kilenczven esztendőskorokban meghalnak. De hát nem lehet-e kivétel ezen szabály alól? A biblia Mathuzsálemről beszél, pedig a biblia nem hazudik. Mért ne élhetne valahol elrejtőzve egy újabbkori Mathuzsálem? Egy háromszázesztendősi férfi, a ki véletlenül a Krómy nemzetségből maradt itt?

Krómy Mihály, minél tovább hallgatta Zathureczkyt, annál jobban megtetszett neki a terv. Szokás szerint kitűzsedett a homloka és a kezével izgatottan hadonászott.

— Csináld meg, Zathureczky. Valamennyi puskaadt megveszem, még ha véletlenül Árpád fejedelem idejéből volna is egy puska.

— Ne hazárdozzunk öreg — csillapította Zathureczky. — Olyan régi puskaim még nekem sincsenek.

... Egyszerre hirtelen futamodott a vármegyében, hogy a tisztai régi földvárban, a hol a néphit szerint csupán boszorkányok laknak, felfedeztek egy barlangot és abban egy rettentően öreg remetét, a ki fagyókerekkel és bibicizójákkal táplálkozott már vagy háromszáz éve. Ott élt a remete a föld alatt és csupán holdas éjjeleken mozdult ki. A ruhái még abból a korból valók, a mikor a remeték a barátságba alatt pánczelinget és sarkantyús csizmát viseltek. S hosszú egyenes kard volt a derekukra kötve.

Hamarosan akadtak vallalkozó férfiak, a kik Zathureczky vezetése alatt behatoltak a rombadőlt földvárba, a hol egy földalatti teremben megtalálták a remetét, a mint kopott medvebőrön heverésztett. A szakállta térdig ért, a hangja kongott, mint a rézút, a mint szemét megdörzsölte észrevette látogatóit.

AZ ANGYAL MEGJELENIK A PÁSZTOROKNAK. (Részkar.)

— Talán bizony megint háborút visel a király, hogy eszébe jutott neki az öreg Krómy Benedek? — szólalt meg a remete.

— Mi nem a király emberei vagyunk, — felelt Zathureczky.

A remete haragosan fordított hátát.

— Akkor ne háborgassatok. Engem László király száműzött udvarából, addig nem mozdulok innen, kardomat ki nem húzom, a míg a király ki nem engesztel. Tudom én, hogy egyszer szüksége lesz az öreg Krómy karjára és vasára. Majd akkor eljöhetnek.

— Vitéz férfi, — felelt Zathureczky. — László király már régen meghalt.

A háromszáz esztendő ember fölemelkedett a medvebőről.

— Meghalt és én ott sem voltam a temetésén! — mormogta.

— Sok más királyok is meghaltak azóta.

Az öreg gyenge szemével most kezdte csak vizsgálni az előtte állókat.

— Nini, miféle emberek vagytok ti? Micsoda ruházatban vagytok? Hol a kard oldalatokról? Én nem igen látok mást, csak néha egy-egy pákászódó parasztot. A parasztok mindig egyforma ruhába járnak.

Zathureczky erre előadta az öregnek, hogy sok idő múlt el azóta, a mióta ő itt a földvárban alszik.

— Tán bizony a nemzetségem is kihalt azóta? — dünnyögte meghatottan a remete.

— Az virágzik. Nemes Krómy Mihály most a nemzetség feje. Itt van a birtoka egy napi járóföldre.

— No, akkor meglátogatom ő kelmét, — felelt az öreg és nagynehezen föltápászkodott.

A környéken keritettek egy hátaslovat, arra felültették az öreget és vitték nagy diadalmas, csendes menetben Buji felé, a hol Krómy Mihály lakott. Útközben sokat megpihentek, beszélgettek, és a hir ezalatt repült Krómy Benedekről, mint a szél. Mire Buji alá érték, már lovasbandérium várta a háromszáz esztendő vitézt, a ki egyenesen ült lován, míg térdét hosszú egyenes kard verte.

Krómy uram nagy ünnepséggel fogadta vitéz

ÉJJEI ŐRSÉG. — Olajfestmény; eredetije az amsterdami állami múzeumban.

REMBRANDT MŰVEIBŐL.

őset udvarházában. Őkröket sütötték a parasztnak, hordó borokat csapoltak, harangok szóltak. Az ünnepi ebédén a remete fölemelkedett és felköszöntötte Krómy Mihályt, késői unokáját.

Zathureczky odaságta Krómy Mihály fülebe — A kocsimon van egy vadászpuska. Zriny Miklós vadászott vele vadkanra.

— — — Így mulatoztak valamikor Zathureczky idejében.

TŰZMENTES VÁROSOK.

Mozgalmak a «vörös kakas» ellen.

Ha a tűzvész által hozott katasztrófáknak — hacsak a legutóbbi néhány év alatt feljegyzett — krónikájába beletekintünk, azonnal és a legnagyobb könnyűséggel meggyőződhetünk arról, hogy az egész művelt világon, — értve ez alatt mind az öt földrész civilizált lakóhelyeit, — egyetlen államban sem fordulnak elő oly nagy számmal s végeredményükben roppant anyagi veszteségekkel járó tűzveszedelmek, mint épen az északamerikai Egyesült-Államokban. Virágzó kereskedelmi központok, szinte kiszámíthatatlan pénzbeli áldozatokkal felépített fényes metropolisok lesznek ott semmivé egy-két rövid óra alatt. Hogy több várost ne is említsünk, — Boston, Baltimore, avagy Sanfrancisco tűzveszedelmeinek arányait a mi megvénhedett Európánk, — Istennek hála — még csak megközelítőleg sem ismeri. Mindezen jelenségeknek pedig egyedüli és kizárólagos oka az, hogy az egyébként oly praktikus amerikaiak tűzbiztonsági intézkedései a lehető leggyengébb lábón állanak s e tekintetben ők maguk is elismerik azt, hogy az Unió e téren jócskán elmaradt a konzervatívabb európai államoktól.

Az *Engineering Magazine* legutóbbi füzetében Jozeph K. Freitag ezen hátramaradottság ellen a legnagyobb erélyvel és határozottsággal sikra száll. Égető szükség gyanánt sürgeti azt, hogy Amerika tűzbiztonsági intézményei valahára parlamentáris úton szabályoztassanak s maga a törvényhozás legalább az európai államok hasonló intézményeinek megfelelő kényszerítő rendszabályokat léptessen életbe. Hiszen, a mint számszerű adatokkal kimutatja, az Egyesült-Államoknak a tűzkatasztrófák

CLEMENT DE JONGHE METSZETKIADÓ KÉPMÁSA. (Részkar.)

A BETEGEKET GYÓGYÍTÓ JÉZUS. (Az agyveszeti szírfestés lap. Részkar.)

REMBRANDT MŰVEIBŐL.

által okozott anyagi veszteségei évenként felülhaladják az Unió fennálló nemzeti adósságainak teljes összegét. — Ez állítás valóságáról tisztább fogalmat alkothatunk magunknak, ha tudjuk azt, hogy az évenkénti tűzkárok átlagos összege megfelel az Unió egész területén lakó minden egyes család által fizetendő 120 korona évi adónak. S valóban, a kérelmetlen statisztika vonatkozó adatai oly hallatlan összegekkel dobálóznak, melyeknek még a kimondása is a mi európai fogalmaink szerint szinte megerősítésbe kerül.

Igy például 1904-ben az Egyesült-Államok területén szenvedett tűzkárok teljes összege 46 millió font sterling tesz ki, mely a mi pénzünk szerint leírva, nem kevesebb, mint 1,104,000,000 korona, vagyis ebből az összegből minden egyes napra épen négy millió-huszonnyezzer korona tűzkár esik. Az arányok tehát, — a mint látjuk, — ebben a dologban is erősen — amerikaiak.

Freitag az u. n. fireproof-cities-t, vagyis a tűzmentes városok létesítését indítványozza. Nem egyéb ez az 5 indítványa, mint általános kiterjesztése annak a most még Amerikában is leghagyobbrézt inkább szórványos építkezési módszernek, mely az épületek konstrukciójából lehetőleg teljesen mellözi az éghető, különösen fa-anyagokat s jóformán tetőtől-talpig acél-köntöbe bujtatja az épület-monstrumokat. Ezek az acélfoglalattű (Steel-frame) épületek, — mint az legutóbb San-Francisko katasztrófájánál is bebizonyult: még a földrengést is legjobban kiállják; miután azonban ennek a fényes kaliforniai metropolinak épületei túlnyomó részben még a régies és tűzveszélynek leginkább kitett fa-alkotmányok voltak: az úgynevezett eléghetetlen házak sem feleltek meg a keletkezett óriási tűztergengben a maguk eredeti rendeltetésének s a Market-streeti büszke acél-paloták is nyomorult fabodék módjára pusztultak el. Ez a tapasztalat indítja Freitagot is annak a hangoztatására, hogy az egyes tűzmentes épületek sem érnek megkötésnek véve egy fatokát sem, ha az egész város nem tűzmentes.

A National Board of Fire Underwriters által készített táblázatok kimutatása szerint a legutóbbi 25 év alatt nem kevesebb, mint 3500 millió dollárra tehető a tűzkárok mennyisége Amerikában. Összehasonlítva ezt az Unió nemzeti adósságával, mely 1866. évi július hó 1-én, mikor az még eddig a legmagasabb összegre emelkedett, — összesen 2,733,236,173 dollár volt, — konstatálhatjuk, hogy mégis csak Freitagnak van igazusa abban, hogy a tűzkárok mennyisége az Unió nemzeti adósságát tetemesen felülhaladja.

Ha meg aztán másrészt a tűzkatasztrófák által évenként megkövetelt emberáldozatok számát vesszük figyelembe, pontos statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy az Egyesült-Államokban csupán 1904-ben majdnem hétezer emberélet pusztult el az emésztő lángok között s így az egész esztendő folyamán egyegy napra átlag 19 tűzhalál esik. Szegény amerikaiak ezzel szemben azelőtt vigasztalják magukat, hogy hiszen a különféle milliós vasúttársaságok gondatlansága is körülbelül ugyanennyi emberéletet tesz semmivé egy nap alatt, — miután az utasok személy- és vagyonbiztonsága tudvaleg talán sehoh a világon nincs kitéve több veszedelemnek, mint épen a tökéletesnek csúfolt amerikai vasútvonalakon.

Összehasonlítva az amerikai tűzbiztonsági állapotokat a mi hasonlíthatatlan öröndetesebb európai viszonyainkkal, példaképpen Boston hozhatjuk fel, hol az évenkénti tűzkár jelenleg körülbelül 7,200,000 koronát tesz ki, míg ezzel szemben egy ugyanennyi népességgel bíró, rendes európai város egy-egy évben ritkán szenved akkora tűzkárt, a mely felülhaladná a 720,000 koronát. Ebből is látszik, hogy az amerikai városok építkezési rendszere ez idő szerint még ugyanez a tökéletes, míg a mi építkezésünk, de különösen az angolok legújabb «garden-city» intézménye leginkább megközelíti a Freitag által sürgetett tűzmentes városok fogalmát.

Az európai tűzbiztonsági viszonyokról írva, Freitag állításainak bizonyítékul és egyben követendő mintaképp gyanánt hozza fel az amerikaiakra azt a kétségtelen körülményt, hogy olyan európai városokban, mint Havre, Rouen,

Milánó, Róma, Brüsszel, Antwerpen, Leeds, Sheffield és Bristol, — melyekben a tűzrendszet különösen elsőrangúnak mondható, — 1890-ben minden egyes tüzeset csupán arra az épületekre korlátozták, melyben a tűz kiütött, míg Dreždában, Flórencében, Bécsben és más városokban minden tüzet már azon az épület-rezsen sikerült elfojtani, a hol keletkezett. Ez az utóbbi eset konstatálható ugyancsak az 1890. évben Hamburgban is 682 közül 659 tüzesetnél s csupán 10 esetben harapódzott el a tűz a melléképületekre is. A boldog hamburgiak 1842 óta a szó valódi értelmében vett tűzvést nem ismernek. Látszik, — ugyebár, — hogy Freitag a követendő példákat elég ügyesen válogatta meg.

A tűzmentes városok gondolata korántsem mondható utópiának. Legújabb építkezési rendszereink máris ezen a nyomon haladnak. Hiszen, hogy tovább ne menjünk, nálunk Magyarországon is, az igazán számbavehető nagyobb tüzek csaknem kizárólag a falvakra szorítkoznak, hol természetesen az ideális tűzmentes építkezés soha sem lesz keresztülvihető. De hogy tűzrendszertünk a fejlődés terén általában a legjobb irányban halad, az európaszerte el van ismerve. Elbizakodás nélkül hangozthatjuk, hogy nekünk is van olyan praktikus intézményünk, a melylyel hatalmas lépésekben megelőzött a praktikusság netovábbjait: az amerikaiakat!

Zsoldos Benő.

A KÖNYV ÉS KÖNYVTÁBLA.

A könyvforgalmat, vagyis azt, hogy valamely nép olvasóközönsége mennyi könyvet vásárol, és milyennek olvas, a műveltség fokmérőjéül tekinthetjük. Egy régi hasonlat a szappan-fogyasztás statisztikájából következett arra a színvonalra, melyre a könyvfogyasztás statisztikájából sokkal inkább következtethetünk.

A könyv ma nem fényűzési cikk és a könyvtár nem egy szűkkörű, hogy úgy mondjuk: felsőbb társadalmi réteg kiváltsága, mint volt pl. a középkorban, Gutenberg előtt, a mikor csak tudós szerzetesek, városi polgárok, egyetemen tanult nemes ifjak számára készült a könyv, magában foglalván a tudomány akkori ismeretait, a költők verses és prózai termékeit.

Akkor még írták a könyveket, finom teveszőr-csattal festettek a lapokra díszítéseket, czírádákat. A mi ebből a korból ránk maradt, az mind kézimunka. Egy-egy könyv így valóságos műremek volt, becsé pedig vagyonnal fölér. A könyvnyomtatás kiváló példányai voltak e korban pl. a világhírű magyar Korvinák.

A mióta nagy nyomdakészítők kezdtek be, hol ezerszámba készülnek a könyvek, s a kézi festés betűit fölvaltatták a gép olombetűi, — a könyv arisztokratikus jellege is megszűnt. Készítése bevontul a nagy iparágak közé. Más a közönség is, mert a könyv ma mindenkinek szól, könnyen hozzáférhető és olcsó. Egy nagy átalakulás ment keresztül: a kastélyok és kolostorok könyvtáraiból bevontul a polgári lakások falai közé, a nép cserépfedeles házaiba. Mindez hozzáfűződik a polgárosodás korához, a mikor egyszerűben megnövekedvén az összes művelődési szükségletek, megnövekszik a könyvszükséglet is.

Az olcsó könyvkiadások korát éljük, és az egyes díszmunkák mellett, melyek a finomabb ízlésű könyvbarátoknak készülnek, az olcsó kiadások közt megtalálhatók a klasszikusok is. Ma már nem tartunk ott, hogy a legtöbb lakásban a kalendárium az egyik könyv s a biblia a másik. A ki teheti, házi könyvtárt rendez be, s a házi könyvtárban ma fontos szerepet játszanak azok a könyvek, melyekre mestersége, foglalkozása miatt van szüksége az embernek. Ezek a szakkönyvek. Ilyen szempontból egész más kép alakul pl. egy gazdamester könyvtára, mint egy ügyvéd, másként az iparosé, mint a papé. A könyvet, a mikor így magában foglalja az egy-egy mesterség terén elért eredményeket, a legújabb vizsgálódásokat, a tudományágak haladását, a mindennapi munkában a művelt ember úgy használja, olyan eszköz gyanánt, mint a katona a puskát háború idején.

Általában a tartalom: ez a jó könyv egyik értéke. A másik értékét pedig abban kereshetjük, hogy milyen a kötése, szedése, belső díszítése. A könyvnyomtatás cím alatt foglalhat-

juk össze, a mely az iparművészet egyik ága. Elkezdvé az egyiptomi papirusztól egész a mai modern könyvtáblákig, igen hosszú és igen változatos történetet mutat a könyvtábla, helyesebben: a könyvnyomtatás. És abból, hogy bizonyos korokban miképpen díszítették a könyvet, sokkal lényegesebb következtetéseket lehet levonni, mint a hogy első pillanatra látszik. Mint az építészet alkotásain, és minden tárgyon, mely az iparművészet körébe tartozik, a könyvtáblán is föl lehet ismerni valamely nép ízlését, sőt egyéb, a véralakára, lelkületére vonatkozó jellemvonásokat is.

Általában a könyvnyomtatás stílusa nyomom kíséri az építőművészet stílusát, s a mikor pl. barokk-stílusban építettek, ugyanannak a stílusnak hatását láthatjuk az e korból fennmaradt könyvtáblákon. Mindezt szigorúan, szinte pontos sorrendben kimutathatók, de a XIX. század elejéhez érve, azt látjuk, hogy egyszerre megakad ez a sor. Nagy kavarodás támad, összevissza, logikátlanul használják a könyvnyomtatást ma ezt a stílust, holnap meg amazt. A nagy termelés folytán a gép lassankint kiöli a könyvnyomtatás finomságait és izléstelen sablonok árasztják el a világot. A hetvenes évekkel azonban változott a helyzet s megindul egy újító törekvés, hogy a lakás, a hétköznapi tárgyak, minden, a mi az iparművészet körébe tartozik, olyan alakot öltöjön, a mely jellemző legyen a mai korra, — a könyvtábla, a szedés, a betűtípusok, stb. is újra foglalkoztatni kezdtek a művészeket. S e mozgalomnak ma már vannak számbavehető eredményei; erről könnyen meggyőződhetünk bármelyik nagyobb könyvesboltban.

EGY FEJEDELMI BARÁTSÁG.

Őszinte, önzetlen vonzalom érzelmeit ritkán termi a legmagasabb körök, a trónok hívőv legköre. A lelkek tiszta közöledése egymáshoz a barátság szent jelében, csak oly világban képzelhető el, a hol az egyén elhatározását és szabadságát nem béklyózza a politika kényszere. És mégis, az igazi, a minden mellékleteketekintől ment barátságnak egy oly példájaünk élénk a XVIII. század udvari életéből két koronázott között, mely ma is meghiúsítja a későbbi utókor nemzedéket.

Nagy Frigyes udvara rideg és zord volt a maga szigorú egyszerűségében. A nagy király egész lelkülete visszatükröződik annak merev katonai feszességében, a mi nem igen gyakorolt vonzerőt a mulatni s élni vágyók seregére. A külső ragyogás, az ármánykodó klikk-uralom a királyi ház más tagjai udvartartásánál kerestek menedéket. Frigyes második öccse, Henrik herceg csak a király rábeszélésére szánta el magát a házasságra, Vilma hessen-kasseli hercegnőt vette nőül, egy szép, úde, tell idomú asszonyt, a kivel fény és ragyogás költözött be a nagy király udvarának egyhangú életébe. Rheinsbergi kastélyukban, melyet Nagy Frigyes jegyajándokul adott öccsének, ünnepélyt ünnepély váltott fel, zajos és vidám társaságok jöttek össze s a legmagasabb elegánzia hangja uralkodott. De a fény és czifra pompa mögött mennyi lelki sivárság, az erkölesi frivolitásnak mily sötét háttere!

Két nővér, Grappendorf és Múnehow asszony vitték a szót, egyik kacérabb mint a másik; csinos, de korlátozott teremtések s pénz után soványok. Kevesebb szép, de igen elmés tagja volt a hercegi pár szűkebb körének a könyvnyomtatás Almsleben asszonyt, ki mesteri ügyességgel tudott mindenhez alkalmazkodni, s mindenkit céljaira felhasználni. Mellettek a képmutató Dönnhof grófné, Marshall asszony, a hercegnő társalkodója s Wreich Karolin szintén nővérek, a megtestesült álomság szellemi, csabító külsejük mellett mindig készen arra, hogy valakit összevesztítsenek, valami ármányt szítsanak, vagy éles nyelvvel halálra sebezzenek azt, a ki nem akar nekik hódolni.

Ebbe a méltatlan környezetbe állítottu bele sorsa Nagy Frigyes legifjabb s legkedvencebb nővérét, Amália hercegnőt; ebben a világban kellett megölelődnie lelke fenköltésének, melyben a nagyság szikrája ép oly nemes hővvel lángolt, mint koronázott bájtyájában. Amália ifjú korában nemcsak szépségével és észével keltett

csodálatot mindenki, de lelke jóságával is. Különösen zenei tehetségét csodálták.

Egy regényes szívbéli viszony, a melynek közelebbi körülményeire néve csak kőszá fölvetések ismeretesek s mely épen bájtya részéről találkoztok a legkérelmezhetőbb ellenzéssel, — fájdalmas meghasonlása hozta önmagával s oka lön későbbi életforma tragikumának. Nincs kétség benne, hogy ez idézte elő nyomorékosságát, s hogy szándékosan kereste a módokat, melyekkel arca báját örökre elékletlenítse s ifjú természetét idő előtt roskatag aggságra kárhoztassa.

A történelem lélektanai rejtelmei előtt áll Amália hercegnővel szemben; alig hihet szemeinek s mégis, a tények föltétlen bizonyítékot szolgáltatnak arra, hogy a hercegnő, mikor le kellett mondania örökre önmagáról, nem a halált választotta, hanem annál még sokkal borzasztóbbat: az önkínzás martíriumát.

Egy alkalommal, hogy szemei, talán a sok sírástól, gyuladása jöttek, orvosa valami folyadékot rendelt, hogy azt fölforralva, gőzét párolgassa szemére. De lelkére kötötte, hogy 7—8 hüvelyknyi távolságnál ne tartsa közelebb arcát a vízhez s különösen meg ne fűrostsze benne szemeit, különben kockáztatja, hogy látását is elveszíti. Alig távozott el az orvos, a hercegnő jól bedörzsölte a folyadékkal szeméit. A hatás a lehető leggyászosabb volt. A hercegnő szeme világát egész tüdőként megmenteni s azóta szemei félig kidülledtek gödreikből, a mi irzózatossá tette arcát. Nagy Frigyes soha nem tudta meg, nem merték neki megmondani, hogy a hercegnő maga okozta szerencsétlenségét. Örökös ellenszenvet táplált azóta a világhírű orvos, Mekel iránt s arra kényszerítette hűgát, hogy elbocsássa szolgálatából.

Még fokozta aztán arca visszatartó rútságát, hogy hangját is majdnem egészen elvesztette, állítólag szintén saját hibájából. Beszéde kínos volt úgy önmagának, mint annak, a ki hallgatta. Rekedt, tompa, síri hang tört elő mellől, mint egy fuldokló, a ki fojtogatnak. Képzelmük hozzá szüntelenül jobbra-balra ingadozó fejét, elsorvadt lábait, melyek alig bírták tartani teste súlyát s félig megbénult karjait és kezeit. Ilyen állapotba jutott az egykor viruló királylány, a ki szépségéért, rangjért annyian irigyeltek.

Tudta-e Frigyes, hogy az ő hajthatatlansága volt az, a mi a sugárzó hajadont előhalottá tette? Érezte-e az önvád zavart lelkében?

Megbízható tény az, hogy Nagy Frigyes egyik testvérét sem szerette úgy, mint Amáliát. Soha sem érkezett Berlinbe a nélkül, hogy előbb egy apródot ne küldött volna hozzá, a ki megtudakolta hogylétét. Első látogatása is mindig őt illette és sohasem időzött csak átmenetileg is a fővárosban, hogy legalább negyedórát ne töltött volna nála. Gyümölcsösés idején, vagy ha valami más újsg volt, az első szengékét mindig megosztotta vele. Beszélték, hogy Potsdamból egyszer egy apródot küldött hozzá friss cseresznyével, a ki nem állhatott ellent vágyának, hogy útközben a zamatos gyümölcsbe bele ne kóstoljon. Szerencsétlenségére Nagy Frigyes megtudta hűgától az átadott gyümölcs mennyiségét s az apród hosszú fogsággal fizette meg tarkosságát.

Ha már rútsága és testi fogyatkozása távol tartotta a hercegnőt az udvari körtől, még inkább kerültek azért, mert a király kémjének tartották Amália hercegnőt, s ez a híre féltelmentessé és gyíltottá tette mindenki előtt. Maga Henrik herceg sem állotta nyilvánosan gyalázní nővérét s igyekezett neki mindenki előtt rossz híret költeni.

Könnyű elképzelni, hogy mindez csak még jobban meggyíltette a hercegnőt a társaságot s magányának visszavonultságát még zárkóztatbba tette. Soha sem lehetett látni az udvarnál s maga is alig fogadott valakit. Udvara egyeduralkodó fődvarmesternőjéből Malkeits asszonyból, két palotahölgyből, egy kamarásból és két apródból állott. Havonként alig egyszer látott néhány bizalmasabb barátot asztalánál vendégül. Különben is jóvedelmei szerények voltak: csekély anapane és a quedinburgi apát-ság jóvedelme volt minden jóvedelmi forrása, mely alig rugott évi százezer frankra.

Csak egy eszményi, nemes és sírig tartó barátság vette sugarát ebbe a kietlen női életbe, az a mely a hesseni Karolinához fűzte őt s

melynek emléke a két fejedelmi hölgy levelezésében maradt ránk, mint két mélyen érző, emelkedett lélek tiszta emléke.

A boldogság zavartalan nyugalmat a hesseni ögrófné sem ismerte. Szeszélyes, értelmileg mélyen alatta álló férje, IX. Lajos ögróf oldalához kötve, élete a néma és nemes túrés, a hitvesi lemondás és önfeláldozó kötelesség teljesítés szakadatlan láncozata volt. Mint III. Keresztély pfalzi gróf és a Nassau-saarbrückeni Karolina leánya ment nőül 1741-ben a csodálatos és különöz természetű hesseni ögrófnához, kinek tulajdonságai között nem a legfuresább volt a szellemében még makacs hite, mely a felvilágosult és protestáns Karolinánál már akkor is csak kicsinyölő mosolyt kelthetett. És bár a frigy gyümölsése több gyermek lett, kiknek egyike később mint III. Frigyes Vilmos boldogultalan neje, a másika mint I. Péter csár hitvese jutott trónra, — ez a két szülő közötti viszonyt nem tette boldogabbá. A hesseni ögróf házas élete legnagyobb részén át alig látta netjét, üres kedvteléseivel, katonáival s számukra szerzett indulóival volt mindig elfoglalva. Még jobban kimélyítette kötöttséget az ellentétet a hét éves háború kitörése, a mikor az ögróf családját hagyományaihoz híven a bécsi udvar pártjára állt s a porosz szolgálatot is elbagyta, míg Karolina hercegnő lelke túlaradó lelkésedésével kísérte a porosz fegyverek diadálját s nyilant hirdette rokonszenvét Nagy Frigyes iránt. Rendkívüli tapintat és józan ítéletet föltételezett, ebben a helyzetben is megőrizni lelke egyensúlyát s családi életében elsimitani a maga és férje politikai meggyözdése közötti ellentétet hullámaikat.

Ily rendkívüli nő alkalmas volt arra, hogy a legnagyobb mértékben megnyerje magát az emberek megítélésében magas erkölesi szempont után induló Amália hercegnő bizalmát és szeretetét. És valóban, az évek hosszú sorára terjedő, majdnem testvéri viszonynak, melyet csak ritka személyes érintkezés, nagyobb részben pedig csak bizalmas levelezés tartott fenn, egyetlen pillanatát sem zavarta soha a félértsés felhője. Gyöngéd baráti nyilatkozatok, az élet és tudomány, a kor eseményei és a művészet kérdései fölött váltott bizalmas eszmecsereket, apró házi ügyek, olykor az emberi gyarlóságok és gyöngeségek szeretetreméltó megcsipkedései — ezekből állnak a levelek, melyek a két magasarangú hölgy élet- és világnézetét, jellemét és tulajdonságait oly tisztán demobilizálják ki. Az ögrófnó itt sem csinált titkot barátnőjével szemben a vallás és hit dolgaiban való szabadabb gondolkozásáról, melyet Voltaire olvasása is táplált nála, míg Amália hercegnő inkább Wolf filozófiájából merítette benyomásait s operák és zenedarárok küldésével kedveskedett meghitt barátnőjének. Aztán jöttek a bizalmas orvosi tanácsok, silhouettek — árnyképek — kieserlései, a gyermeknevelés tárgyában kifejtett nézetek, a háború izgalmai, mindez pár sorban, pillanatszerűleg odavetve, hogy a másik pillanatban helyet adjon ismét más tárgynak.

És mindezekhez még Amália hercegnő minden levélén átvonul a rútsággal való kacérkodása, melynek azonban komolyabb és tiszteltetreméltóbb oka is volt. Így egyik levélében keserű iróniával írja barátnőjének arra czélozva, hogy egy ideig nem láthatják egymást: «Én vigasztalhatatlan vagyok, de Fenséged csunya látványtól kiméli meg magát. Ne is lásson, madame, rossz álmai lennének». Máskor ismét így zárja levélét: «Szívem nem változott; szeretetem, ragaszkodásom Fenségedhez az, a mi betölti. A mi arcomat illeti, kérem hűmja be szemeit; az orvosolhatatlan baj.» Mi több, idővel úgy látszik a teljes világtalanság is kezdi fenyegetni a szerencsétlen nőt: «Őn kinythatja majd szemeit, de én rettegke, ha elgondolom, hogy előttem nem lesz ön egyéb, mint egy álomkép; alig fogom láthatni.»

Az 1757. év őszén a legválságosabb körülmények közt látta viszont egymást a két barátnő. Október 16-án négyezer huszár Hadik András tábornok vezérlete alatt, mint tudjuk, egész Berlinig kalandozott, a város megsarcolta s még másnap hajnalban újra Kottbusba vonult. A két fejedelmi hölgy ép a rég óhajtott együttlét örömeit élvezte, mikor a váratlan támadás szétriasztotta őket. Amália a remélet a berlini udvarnál, mindenki elvesztette fejét s csak a menekülésre gondolt. Amália hercegnő az

udvarral Spandauba futott, hol fagyasztó hidegben, élelem és a legszükségesebb burtorzat nélkül töltött kisérletével rémitő napokat. Szalmazsákon hált egy kis szobában hetedmagával. Se szék, se asztal, se gyertya, s lovai számára sem volt zab. A berlini hírek a helyőrség felkocsolásáról, a királyi palota kifosztásáról szóltak.

A mi a hesseni ögrófnét illeti, ő Berlinben rekedt, s előszobája csakhamar megtelt menekülőkkel, kik elfoglalták paglamait és szakkárá. Ott voltak: Meyring, Figue, Marrien asszonyok, a két kis Hanck és Müller barát, Danckelmann, Feilitsh asszonyok és még többen. Töprengés, tanakodás közt telt az idő; az ellenség mozdulatairól senki sem tudott semmi biztosat s a legellentesebb hírek jártak szájról-szájra.

A halálös aggodalom ezen, órái között is leglesújtóbb volt a két barátnőre néve, hogy nem lehetnek együtt. Berlinbe viszont a Spandauba menekült királyi család helyzetéről a legsötétebb képeket festő tudósítások érkeztek. Azt mondták, a vár fogoly gonosztevői őrizetere és kiszolgáltatásra szorultak. Sok udvari hintó a szabad ég alatt töltötte az éjszakát. Pedig valóban a dolog sokkal kevésbé volt tragikus. Amália hercegnő leveleiből látjuk, hogy az udvar hamar tültegte magát az apró kellemetlenségeken, belenyugodott sorsába s igyekezett azt minél inkább humoros oldaláról felfogni. Együtt ebédelték, a közös balsors közelebb hozta egymáshoz az ellenségeket is; így történt aztán, hogy Amália hercegnő, a királyné, Henrik hercegnő és egész kíséretük jól megfértek egymás mellett. Ebéd után egyik szobából a másikba jártak-keleek, mint oly emberek, a kiknek semmi dolguk nincs, vagy a bástyákon sétáltak, mielőtt szalma-fekhelyeiket elfoglalták volna. Amáliának még azt is megtöltötte a vár parancsnoka, hogy szobájában tüzeljen, mert a szobája fölötti emelet löpporral volt tele. Ferdinánd braunschweigi herceg neje meg épen egy rakás hordó közt volt kénytelen hálgni.

Szerencsésükre mindez nem tartott örökké s midőn tisztába jöttek a felől, hogy Hadik vállalkozása csupán huzarcsinny volt s az ellenség elvonult Berlin alól, lassankint visszazálingózt az udvar is. De a hesseni hercegnő már akkor útan volt hazafelé.

A háború viszontagságai nem változtattak a két barátnő érzelmeit, kiket összeforrasztott a közös hősiük, Nagy Frigyes iránti rajongó csodálatuk is. Amália hercegnő azonban mindinkább elszakadva a világtól, mind komolyabban kezdett foglalkozni azzal a tervével is, hogy végleg kolostorba lép. Az életvidor és épen nem elfogult hesseni hercegnő mindent elkövetett, hogy arról lebeszélje, de Amália hercegnő hangulatát még borisabbá tette öccsének, Ágost Vilmos hercegnék elvesztése miatt érzett fájdalma. Hiába volt a hesseni hercegnő minden vigasztalása, hiába az egészsége miatti féltő gondoskodás, Amálián mind nagyobb erőt vitt a melóbu. Hozzájárult ehhez, hogy keze bénulása is mind nehezebbé tette számára az írást. Eleinte a bajt kőszvénynek tartották, s a hesseni ögrófné meleg flanellel-íngel s úgynevezett Claportes-levest ajánlott. De Amália ép oly szeszélyes volt orvosi megválasztásában, mint a különböző szerek sorra próbálgatásában. Igaz, hogy ezt a kor szelleme is magával hozta: a XVIII. század a gyógykezelés tekintetében a teljes tudományos anarchiának s az egyéni gyógyrendszerek sokféleségének kora volt. Maga Amália hercegnő teljes meggyözdéssel ajánlott barátnőjének csálhatatlan recepteket, p. o. köhögés ellen, a mi nem egyéb, mint tartózkodás a hevítő italoktól s különösen az ezettől.

Ő maga egy ideig a villamos gyögmódot használta s örömmel tapasztalta, hogy állapota némileg javult. Gyorsabban tudott járni, mint húsz év előtt, görseis szünetek s béna kéz kezét már fejéig tudta emelni. Helyes és józan ítélet kereste a jó egészség legfőbb titkát a lelki nyugalomban s óta barátnőjét, hogy idegbeja ellen hideg fürdőt, vagy az ekkor divatos túlerős angol szerekét használja. «Egy kis mustármag — teszi hozzá — és pedig angol, mely jobb és erősebb, időnként rágiásolja, kitűnő hatással van a gyomorra és erőt ad.»

Annai évi hű barátságnak megpecsételése volt aztán Nagy Frigyes nővére részéről, midőn

ABRAHAM FRANCE RÉGISÉGGYŰJTŐ KÉPMÁSA. (Benczer.)

az udvari intrikák ezernyi eselyetése ellenére keresztülvitte az első feleségétől ennek botrányos életmódja miatt elválasztott Frigyes Vilmos trónörökös újra megházasítását a hesseni hercegnő másodszüllött leányával, Friderikával. Igaz, hogy ez a házasság sem vezetett boldogságra: Frigyes Vilmos uralkodása a kegyencznőuralom leggyászosabb korszaka volt, mely elhagyott nejeire csak könnyeket és megaláztatásokat hozott. De a kik a frigy lánczait kovácsolták, az anya és a nagynéne azt hitték, hogy a saját szeretetük tüzeben acélozzák oly keményre, hogy minden próbát kiálljon.

Már az 1769. év tavaszán híre terjedt Nagy Frigyes elhatározásának, hogy fölbontja fiának első házasságát s egyúttal menyét a királyi ház becsületét mélyen kompromittáló cselekedeteiért elcsukítja. Amália hercegnő megbotrányozását a trónörökösnek viselkedésén vissza nem adható keserű kitérésekben mutatják e levelek. De elhatározása is rögtönös, hogy a trónörökös új házasságát a hesseni örgrófnéhoz való személyes viszonyának szorosabbá fűzésére használja fel. Kezdetben csak titkolózva tárgyalta a dolgot a két barátón; Amália hercegnő óvatossága annyira ment, hogy leveleit idegen boríték alatt a kolostor által továbbította a hesseni örgrófné kezéhez. Lassanként azonban a terv mind határozottabb alakot öltött, mire Amália elérkezettnek látta az időt, hogy a helyzetet minden oldalról feltárja unokaöccsére leendő anyósa előtt, figyelmeztetve őt az udvari intrikákra és tanácsokat adott neki azok kijátszására.

A háztűznézés tisztében Schulenburg gróf járt el. A hesseni Friderika mellett még egy Koburg és egy meiningeni hercegnő közt haboztak rövid ideig. Hogy azonban egyik sem jöhetett komolyabban számításba, mutatják azok a jelentések, melyeket róluk Schulenburg gróf Berlinbe intézett. A meiningeni hercegnőt bigottsága tette ellenszenvenessé. Koburg hercegnőt pedig így jellemzi Amália hercegnő kissé éles emberszólással: „... még csak most kezd francziául tanulni, de még nem tudja a kiejtést. Ha hozzá szólnak, rögtön anyja veszi át a szót roppant bőbeszédűséggel. Schulenburg hálát adott Istennek, hogy a faképnél hagyhatta őket.”

Ilyen körülmények közt az eredmény nem lehetett kétséges. A Koburg és meiningeni hercegnőkről szóló jelentésekhez még arcképeket sem küldte fel Berlinbe Schulenburg. Friderika «hors concours» maradt s a két barátón legforróbb vágya teljesült. Ettől fogva a két fejedelmi hölgy levélváltásának kifogyhatatlan tárgya a mennyegzői előkészületek ezernyi aprósága, a kelesgye összeállítása, s száz meg száz jó tanács, hogy mikép viselkedjék az új menyecske, kiknek társaságát kerülje, kiket ke-

resse. Mindezekben a fontos kérdésekben megfizethetetlen tanácsadó az udvari körök belső életében oly járatos Amália hercegnő. Türelmetlenül tudakozódik, hogy a hercegnő szereti-e a táncot, a zenét, van-e hangja és mivel szeret foglalkozni? Minden himes-hámozás nélkül, a maga leplezetlen valóságában mutatja be öcsését. Hibáit nem szépíti; elismeri, hogy

SZENT JEBAMOS. (Benczer.)

REMBRANDT MŰVEIBŐL.

bár szive jó, de makacs, konok és szeszélyes, mint egy őszvér. Emlékezőtehetsége — úgy mond — bámulatos, van esze, tudása, de rámutat egyszersmind a későbbi III. Frigyes Vilmos rettenetes csapodárságára is. Végezetül abban összegezi véleményét, hogy ha a fiatal hercegnő képes egy kis vonzalmat mutatni jövendőbelijéhez, ha csak ellenszenve nem leküzdhetetlen, minden bizonynyal sikerülni fog magát megszerettetnie, de főképp ne hallgasson azokra, kiknek érdekében áll előtte a herceget minél jobban befeketíteni s közöttük elhidegülést támasztani.

Mindez persze kevésbé volt biztató a jövőre nézve, s a következmények megmutatták, hogy a legnemesebb barátság eszményi érzelmeitől sugallt házasság nem épült a boldogság szilárd alapján. A hesseni hercegnő a ragyogó berlini udvar finom légkörében szegényes, félszeg és vidékies alaknak tűnt fel. A féltő gond és aggodalom, melylyel az édesanya szeme kísérte a távolból nagy és felelősségteljes állásában, nem pótolhatta nevelésének hézagait, apró modortalanságait, heves természetét, kegyességét. A gyöngéd és tapintatos intelmek, melyek a hesseni örgrófnének leányához irt leveleiben minduntalan visszatérnek, egy minden ízében előkelő nagyvilági hölgy élettapasztalatokból leszűrt bölcsességének axiomái, kinek a lelkében sebet üt az a tudat, hogy leányának csak előkelő állást tudott adni, de a helyzethez illő méltóságot nem. Bántja rendetlen hanyagsága, a rozsz, mit alattomos nyelvek róla beszélnek, az olvasástól való idegenkedése, alárendeltjeivel való bizalmaskodása, civődő, kötekedő természetete, s anyai szive elborul, ha a jövőre gondol.

Szerencsére ezt a jövőt, az elhanyagolt, félretolt hitves, a férje szeretői előtt szegyenkező királyné sorsát nem érte meg már sem a hesseni örgrófné, sem Amália hercegnő. V. S

LÁZAR FÖLTÁMASZTÁSA. — Rembrandt réskarca.

A HÉTRŐL.

A boldogságról. Budapest a héten agyonlőtte magát egy harminczkét esztendősi őr ember, a kinek semmi nevezetesebb baja nem volt: nem bántotta se betegsége, se szerelmi szenvedés, se anyagi zavar. Elemészette magát, a hát-rahagyott levele szerint azért, mert immár «túl volt a boldogság korszakán, elhagyta az ifjúság éveit». Semmi se lehet meddőbb dolog a világon, mint polemizálni egy halottal, a ki nem felel. De ez a halott nem néma. Az argumentumát, mielőtt távozott, itt hagyta és ez az argumentum egy felfogás, a melynek nagyon sok a híve az élők között, ha csak nem vonják is le oly kérelmetlenül és sötét elszántsággal e felfogás következtetéseit, mint a hogyan e már halott ember cselekedte. Nagyon sokan vannak az ő hitén lévők, a kik úgy vallják, hogy van az emberi életben meghatározott korszaka a boldogságnak és száz közül — száz ennek a korszaknak a fiataliságot hirdeti. Olyan régi és olyan hangos ez a tan, hogy az embereknek szinte eszükbe se jut vitába szállni ellene. Pedig kétséssé tenni, sőt megczífolni az igaz voltát nem nehéz mesterség. A boldogságnak nincsen meghatározott materiája, nincsenek meghatározott formái és nincsenek megszabott föltételei sem. Az embert boldoggá teheti ezernyi módja, formája, változata nemcsak az eredménynek és teljesülésnek, hanem pusztaán a törekvésnek és a vágyaknak is. Az emberi lélek föl van szerelve az érdeklődésnek és az akarásnak oly végtelenül gazdag készségével, hogy ezernyi ezer útja és eszköze van olyan irányban való haladásra és olyan munka végzésére, a mely új és a mely munka neki kedves és gyönyörűsége lehet. A fiataliságnak rengeteg a szépsége, de nem igazságatlanság, valótlanság és kegyetlenség lenne-e azt mondani, hogy csak a fiataliságnak van szépsége? Nem lehetnek-e és nincsenek-e szépségei, örömei, gyönyörűségei, szíve a boldogság megtartásához vagy megszerzéséhez való elemei az értebb kornak, sőt magának az öregségnek is? Szabad-e vagy jogos-e olyasmit hirdetni, hogy a megöregedés egyben szakívetettséget jelent a boldogságból? Nincsenek-e szépségei és örömei az ősznek meg a tölnek is és nincsenek-e tulajdonságai, képességei az embernek, a melyek napsugarasá tehetik az útját akkor is, ha a fiataliság ormát már elhagyta és az alkonyat irányában lépked? Szabad-e olyat hirdetni, hogy nem lehet többé boldog élete annak, a ki elmúlt harmincz esztendő és hogy hasztalan keresi a boldogságot az, a ki már harmincz esztendő koráig meg nem találta? Szó sincs róla. Ez a tan, a milyen kegyetlen, szerencsére olyan hamis is. Nincs az életnek szegény és üres korszaka, csak szegénység és üressé váló lelkek vannak, beteg lelkek, méltók a szánalomra, de nem alkalmasak arra, hogy törvényt szabjanak az egészséges lelkeknek.

A taktika. Nagy börzejáték a háború. Az egyik hadvezérnek megszerzi a dicsőség kincsét, a másiknak — a legyőzöttné — odavész még a bicsülete is. Nincs nehezebb művészete az igazságosságnak, mint méltányosnak lenni azal szemben, a kinek — nem volt szerencsése. A ki vesztett, a csatában legyőzetett. Az igazságosság a művészetében Oroszország legyőzött hadvezérével szemben nem mutatkozott kiválóbbnak, mint a milyennek mutatkoztak e vezérek a hadvezetés művészetében. A szerencsétleneket, mikor hazatértek, kifütyülték, leszárták, minden becsületüktől megfosztották. Kuropatkint elkergették, Nebogatovot bezárták, Stószszelt árulónak bélyegezték. Most Rozdesztvenszky admirális, a csuzimai elpáholta a soros. És ime, látunk kell, hogy ez a vízi hadvezér okult a kollégái során. Azok mind úgy léptek bíráik elé, hogy verték a mellüket, hangoztatták az ártatlanságukat és követelték a fölmentő ítéletet. A tárgyalás vége az lett, hogy elítélték valamennyit. Rozdesztvenszky fordított egyet a soron. Ő ezzel a kijelentéssel lépett a bírósága elé:

Bűnös vagyok, mert nem tudtam győzni és követelem, hogy büntessenek meg, mert a hadvezéremnek a kötelessége, hogy diadalt arasson. Ez méltóságosabb, tetszetősebb és — okosabb beszéd is, mert most már, ha csakugyan elítéli is a bíróság, Rozdesztvenszky joggal hivatkoz-

hatik rá, hogy csak az történt, a mit ő követelt. Igaz, hogy ez a méltóság egy kicsit furcsa zamatu. Az egyszeri férj jut az ember eszébe, a ki a felesége villámai és főként a mennykővei előtt az ágy alá bujt és mikor az asszony ráripakodott, hogy mászzák ki onnan, ezt az önérzetes feleletet adta:

Nem mászok ki! Megmutatom, hogy én vagyok az úr a házban!
A Rozdesztvenszky méltóságos föllépése is mintha — az ágy alul volna. De egy meglepő képességét így is kimutathja a világnak. Ez az admirális ért a taktikához. A vezéri működéséből ítélve ezt igazán senki se sejtette és senki se hitte volna el róla.

A házasság reformja. Egyetlen oly országa sincs Európának, a hol a házasságkötések arányszáma oly alacsony, de az elválások arányszáma oly magas lenne, mint Franciaországban. Ez a nemzet, a mely leghamarabb nyúl el minden intézményt és minden formát, immár elvásozottnak itéli a házasság régi rendjét is. A hogy ők írják: a házasság intézménye Franciaországban valóságba jutott. Tehát tavaly összeült egy bizottság, a nyolcz apostol, nyolcz híres író és jogtudós, hogy revízió alá vegye a házasság régi és megteremtse a házasság új rendjét. Franciaországban semmi se tart soká, még a kiküldött bizottságok munkája sem. A nyolcz apostol már készen van a házasság reform-javaslatával, a melynek minden intézkedését az a hármastörvény diktálja:

1. Meg kell könnyíteni a házasságkötést, nem követelvén a szerelmesektől semmi más beleegyezést a magukén kívül.

2. Meg kell könnyíteni az együttélést azzal, hogy a házasságban mind a két félnek teljesen egyenlő jogot biztosítson a törvény.

3. Meg kell könnyíteni az elválást, hogy hamarabb rá merjék szólni magukat a felek a házasság felelősségének vállalására.

A bizottság a reformjavaslat megokolásában nagy nyomatékkal hangsúlyozza, hogy a legfontosabbnak ezt a harmadik pontot tartja. Argumentálni a mellett, hogy humánusabb dolog elengedni egymástól két embert, a kik az együttélést csak nyugónak és szenvedésnek érzik, mint állandóan összeláncolva maradásra kényszeríteni őket, nagyon könnyen és nagyon tetszetően lehet. De Franciaországban nem is az a baj, hogy az emberek nem tudnának elválni egymástól, hanem hogy nem akarnak házasodni. Lehet, hogy a válás nehéz voltának csakugyan van valamelyes része abban, hogy némely aggodalmaskodó fél nem meri megköszönteni az örök boldogságot, — de a házasságban emberek túlnyomó nagy része bizony egészen más keres a frigykötésben, mint — a könnyű válás örömét és gyönyörűségét. A kiket pedig az bátorít, buzdít, serkent a házasodásra, hogy könnyen lehet elválni: ezek miatt nem érdemes megkönnyíteni a válást, mert nem érdemes őket arra biztatni, hogy házasodjanak. Hiszen a házasságban se csupán a kvantitás számít, hanem a kvalitás is és talán még se okvetlenül szükséges meglehetősen kalandra tökélyesíteni a házasságot csak azért, hogy több ember kapjon rá kedvet.

KULCSÁR ISTVÁN.

A magyar újságíróadalomban Kulcsár István személyét az úttöréssel járó küzdelmek tették nevezetessé. Olyan időben, mikor az újságálapítás nemcsak hazafias tett számba ment, hanem anyagi áldozatokat követelt és a legközközönséges vállalkozásnak mutatkozott, — megalapította az első fővárosi újságot, a «Hazai Tudósítások»-at, melynek százéves fordulója a mostani hónappal beköszöntött. 1806 július 6-án jelent meg nagy várakozások között lapjának első száma és fennállott 1848-ig, de e hosszú idő alatt közel harmincz esztendeig egymagában, versenytárs nélkül szolgált a magyarság érdekeit. A XVIII-ik század végén és a XIX-ik első tizedeiben a magyar újságíróadalom súlypontja nem Pest volt, hanem Bécs, utána pedig azok a vidéki városok, hol egyes lapvállalatok megpróbálkoztak. Ilyenek voltak Pozsony, Kassa, Győr, Kolozsvár, melyek egyesítették maguk körül az írókat, mindaddig, míg a vállalatot a csőd bukásra nem juttatta. Ilyen elő-

jelek között indult meg a Kulcsár lapja is, de hogy nem végződött még sem ezzel a kudarczczal vállalata, azt kizárólag az ő érdeme és az ő életrelvősége okozta. Ez érdem és az életrelvőség eme viszonyban nem kell azonban a mai erkölcs szempontjaival alkalmazni mértéket. Az ő életrelvősége nem azt jelenti, hogy sikeresen megszarcolta a bankokat és hatalmas üzleti vállalatokat, melyek az ő korában nem léteztek, hanem hogy becsületét kötötte lapja fenntartásához, ennélfogva áldozott rá, izgatott mellette és meg tudta lassanként úgy kedveltetni a magyar publikummal, hogy fennállásának tizedik évében munkássága már egy nagyon jelentős eredményt biztosított.

Ez az eredmény pedig abban állott, hogy a bécsi lapokkal szemben az újságíróadalom központját Pestre vezette át, a német lapok közé pedig a maga vállalatát úgy tudta beékelni, hogy olvasóikból évről-évre magához hódított kisebb-nagyobb tömegeket, mindaddig, míg az általa terjesztett szellem oly erőssé vált, hogy a harmincz éveik eljelen a «Jelenkor», majd később a «Pesti Hírlap», «Világ», «Budapesti Híradó», a szépirodalmiak közül a «Rajzolatok», «Honművészet», «Regelő», «Honderű», «Pesti Divatlap» és «Életképek» egymásután jelentek meg és megerősödtek. A XIX-ik század eleji főváros német lakossága és német szellemű társadalmában a Kulcsár lapja a magyar nemzetiiség és a kultúra érdekében folytatott küzdelmek legkorábbi harcoló előőre. Ha szimbolikus képpel akarnók e küzdelmes munka hatását megérteni, azzal a hasonlattal mutatunk rá legjellemzőbben működése jelentőségére, ha úgy tekintjük megjelenését, mint a háborúk alkalmával elszigetelten kitölt és sokszor huzamosan magáig hagyott kisebb előcsapatokat, melyeknek az a rendeltetése, hogy elveszzenek, hogy a harcot meg ne nyerjék, de a kellő felszereléssel vonul előre számára a helyzetet legjobban előkészítsék. Ilyen volt a «Hazai Tudósítások» szerepe is. A nemzeti küzdelmek korában nem az elődöntés, hanem az előkészítés munkája hárult rá s ezt a feladatot el is végezte. Mikor a negyvenes évek eljelen a Kossuth és Desseffy, majd pár évvel korábban a Széchenyi lapjai szervezették erőkkel, biztosabb készséggel megjelentek, a «Nemzeti Ujság»-ga változott «Hazai Tudósítások» elvezitette egykori jelentőségét. Amde a mi az előkészítésben és az úttörésben érdem volt, az mind a Kulcsár emlékéhez fűződik, melyet a lapja megjelenésétől eltelt száz esztendő még csak jobban meg fog kegyeletünkben erősíteni. E jól megérdemelt kegyelet ápolásáért közöljük ezuttal levelezésének azt a részét, mely eddig nem volt meg kiadva és a Magyar Nemzeti Múzeum Irodalmi Levelestárában őrzetik. Kulcsárnak az élettrajza megírva mai napig sincs. Az a kísérlet, melyet Hindy Árpád szerkesztő tett élettrajza összeállítására, kísérlet maradt mindvégig, melyet kípótolni a mai nemzet kötelessége. Ilyen cél számára valók a Kulcsár levelei, melyek adatokat tartalmaznak egyéni viszonyairól és korához, valamint kortársaihoz kapcsolatát magyarázzák. Kettő kivételével dátum nélküli valamennyi, de ott, hol a Révai hagyatékáról és az Auróra keletkezéséről beszél, időbeli keletük körülményeiről és illető vonatkozások nyujtanak útbaigazítást. A levelek így következnek:

I.

Fő Méltóságú Gróf!
Kegyelmes Uram!

A mely szeretése kevésnek engedtettem, hogy eltalálja a dicsőségnek valóságos útját, azt Excellentiádánál őrvendve tapasztaltuk, midőn ritka és gazdag Gyűjteményét a Hazának ajándékozta. Azon hálaadatosság, melyre bőkezűségével az egész Nemzetet kötelezte, csak akkor mulhat el, midőn az emberi szív megszűnik verni.

Fönn marad Lajos, 'Sigmond, Mátyás híres királyaink fényes neve, és a Magyarokat a tudós világ előtt állandóan fogja dicsőíteni. Szinte úgy halhatatlan léleszen Excellentiádán méltó emlékezte is: a Hazafiaknál ugyan; mert jótéteményének reájok háramló hasznát érzékenyen fogják meghálálni; a Külföldieknél pedig; mert a nagy érdemeknek köteles jutalmát, a tiszteletet meg nem tagadhatják.

Ily dicsőségjes jövendőnek előre való érzése már most Excellentiádán Nagy Lelkét a legeddebb gyönyörűséggel megtöltheti. En ugyan megvallom, hogy azon háladatos indulat, melyre

ajándékának reám való kiadásán gerjesztett, egészen elfogta szívemet. Azért kérem Excellentiádat, hogy ezen érzésemet mély tisztelettel együtt elfogadni, és kegyesen megengedni méltóztassék, hogy hálaadatosomat e' tsekély versekkel kijelentessem:

Szétényink ujján hírét fölemelte Hazánknak,
Es vetekedve Hazánk hírléi érdemeit.
Eggyez a buzgóság bennök: de külömböz okában;
Azt szeretet vonzák, készteti ezt köszönet.
Mindenki állandó. Örvendő Magyar! érdemes így leszzsz.
Már köszönetre Hazánk, és szeretetre Fija.

A' ki magamat kegyes jóvöltába ajánlván vagyok
Fő Méltóságú Gróf Excellentiádán alázatos szolgálja
Pesten, 30-ik Mart, 1803.

Kulcsár István
Előbb az Ékesesnézőllás Tanítója
most az ifjú gr. Pesteti László nevelője.

II.

Barátom! Igen óhajtanám, ha Uraságod ma velem egy 1/2 órára Dumbacherhez eljönne Révai kézírásainak általvételére. Kicsit.
Kívül: az Úr Horváth István úrnak Pesten.

III.

Edes barátom!

Ime köszönettel megküldöm a' reggeli Pénzt. De azt is köszönöm, hogy kedvesének szeretés szüléről tudósított. Örvendek, hogy oly hamar általa azon kitesből lett nagy bajon.

Az ilyen végűségében nem lehet válogatni. — Lám régen megmondta a' Plébános a' Szakátsnéjnek: Was Gott gibt! — Vegye meg egyszer szíves köszönetemet, 's a' Biankát elszakasztva tsak a' nevemet méltóztassék visszaküldeni. Én is fogok őrvendni, ha viszont ily barátiságos szolgálatait tehetek.

K. J.

IV.

Barátom! Én az Urat ezen dicsőségjes alkalmatosságra tartottam fel, hogy a' M. Théatromnak dolgában annál foganasabban apostolkodhassék. Azért ide foglalok 25 Exemplárt. Meléje tettem azon Lajstrom formáját is, mely minden Vármejegének elküldetik a' Buzdításal. Ezen Lajstrom arra szolgál, hogy Occasionáliter minden embert beirathasson az úr, a ki talán a' Jurisdicció által nem provocáltatnék. Buda városa egy Senatori és egy külső Tanácsot rendelt a' pénz gyűjtésére. Sopronból hírt vettem, hogy 3000 frtot szedtek. Gróf Teleki assecurált, hogy Somogyból tsinál 10,000 frtot. — Minden embert tsak arra kell kérni, hogy sokat ne adjon: de tehetsége szerint tsak valamit mindjárt nyujtsön.

Örvendek páros boldogságának, s örömmel várom visszajövetelét

Szűzvári.

NB. Kötöttet az Első Vice Ispánknak — a' Pakókról nem kell elejétkezni.

A KATHOLIKUS ISTENTISZTELET BIALOSZTOKBAN, MELYET A ZENDÜLŐK LÖVŐDÖZÉSSEL SZÉTKERGETTEK.

V.

Édes Barátom!

Itt az ideje, hogy számot adjak Sáfárságról. Kérem tehát, hogy ma este hat órákor legyen szerentém személyéhez; és pedig úgy, hogy az Aurórá illető Irásokat is magával ehozza. Nem szükséges előre nagy számolásokat tsinálni. Forgó Doctor Úr jelen léleszen, és az egész dolgot hamar elvégezhetjük. — De előre is jelentem, hogy az Aurórának kelete fennakadásán, szükséges léleszen mind az előre adott Capitálisoknak hátorságáról, mind a' jövőöbeli kiadásnak módjáról értekezünk. Ez a' kérdés alkalmasint az Intereseknek feláldozását is, a' mi több lekötözött Fundus szaporítását is megfogja kívánni.

Kulcsár.

Kívül: Tektetes Horváth István úrnak.

VI.

Barátom!

Kisfaludí Károly tegnap nálam volt, 's túzesen panszkodott, hogy a' Censura két hónapi tartóztatás után igen sokat kitörült az Almanac darabjaiból. Én nem látván az Irást, arra kértem, hogy ma öt órára hozná el, 's látnánk meg, mit lehetne a' dolgában tenni. Ő ajánlatot tett, 's velem együtt kéri Barátom Uramat, hogy megjelenni ne terheltesék. Talán tehetünk valamit, hogy ezen félig fogatott gyermek megszülessék. Legalább méltó lesz értésére adni, hogy a' magában való bizodalom nem elegendő akármely dolognak végbevitelére. Tessék tehát magát hoz-

VII.

Edes Barátom! Tegnap délután küldött hozzáam Tr. János Tamás, azon kedvetlen izennel: *Das der Markt schlecht war; er braucht notwendig Geld. Azért, ha a' Summa ott heverne a' lábában, mennél hamarabb, de legelőbb decz 15-ikéig leendő visszafizetés fejében kikérem.* Egyszeremind azt is fentartván magamnak, hogy a' Kamat terhe az első Dátumtól fogva engem illessen. Kicsit.

Kívül: Tektetes Horváth István úrnak több Ns. Vármejegék Tábla Birájának Pesten.

VIII.

Amice!

Ha fogna tetszeni, ma dél után, mivel az embereimnek idejök léleszen, egy 10 akós horodt elhozzathadnék. Kicsit.

Kívül: Tektetes Horváth István úrnak.

IX.

Kedves Barátom Uram!

Epen most érkezett az alkalmatosság ezen levéllel, és véletlen meglepett mind a' bor árával, mind a' kotsi bérrrel. Ma már késő által mennem a' Budai Posta hivatalra, hol a' pénzem fekszik: holnap reggel pedig haza akarnék a' tselédet botsátítani. Kérem azért Barátom Uramat, hogy 150 forinttal segítse a' Cassámát. Hétfőn köszönettel megadom. — Ha nem lehet, ne terheltesék azt is tudomra adni.

Az idefogalt levelet visszavárom. Kicsit.

Kívül: (Tektetés) Kulcsár István úrnak, (több Ns. Vármejegék Tábla Birájának (Nemzeti) Múzeum Gondviselő Pesten.

X.

Édes Barátom!

Ismét Orvost igazítok Barátom Uramhoz. Ez szinte úgy, mint az előbbi, jeles ifjú ember. Három esztendő telttölt Pesten oly szerentés előmenetellel, hogy tanuló társai között mindég első volt. Reményem, hogy Bétsben is kitesz magáért. Azért érdemesnek tartottam, hogy Barátom, Urammal megismeressem és jóvöltába ajánlam. — Neve *Tölényi Szaniszló*, mely név alatt mind a' Tudományos Gyűjteményben tudós Értekezések vannak, mind különösen kiadott Sonettóli nevét a' Magyarok előtt botsóság teszik; mert ő volt az első, a ki 100 Sonettokkal nyelvünket meggazdagította. Volt az Aurórában tavál, lessz az idén is munkája. Mellyre néve noha különben is pártfogásra méltó volna: de, kérem Barátom Uramat, hogy reám néve is pártfogását tölle meg ne tagadja, 's ha nagy szükségben lenne az én szakállomra részenként 50 forintig V. Cz. segítse.

Barátom Uramnak alázatos szolg. barátja Pesten, sept. 30-ikán 1822.

Kulcsár.

A BIALOSZTOKI ZENDÜLÉS ÁLDÓZATAinak HOLTTETESTEI A TEMETŐBEN.

AZ OROSZ DUMA JUNIUS 21-IKI ÜLÉSE, MELYEN URUSZOV HERCEG HEVESEN FELSZÓLALT A RENDŐRÖKNEK A ZENDÜLÉSEKBE VALÓ RÉSZESÉGE MIATT.

Kivül: Tekintetes Légrády Imre Úrnak Magyar Királyi Udvari Cancellária Agensének Betsben.

XI.

Tekintetes Úr!
Alázatosan bátorkodom a Tekintetes Urat maga megalázásáért, Istenben boldogult, 's elfelejtettlen Férjemnek, Kultsár Istvánnak holnap, úgy-mint Bójtáshava 30-ikán 10 órakor a Városi Fő Plébánia templomába tartandó Anniversáriomára meghívni.
Pesten, 29. Mart. 1829.

Kultsár Istvánné.

Kivül: Tekintetes Horváth István Úrnak, Ország Könyvtárának őrzőjének tisztelettel Pesten.
Közi: Zuboly.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A nagy városokban már a maga teljességében beállt a holt saion. Mindenfelé lecsukott ablakok látszanak, lakóik elköltöztek valamerre, a hol friss levegőben és a szabad természet élvezetében részök lehet. Ligetek, tengerpart, fenyves és falu — mind megelégnélkül azokkal, a kik a városok forró falai közül ide menekülnek a kánikula elől. Ezek a menekülők javarészt asszonyok és gyermekek, mint a kik könnyebben elszakadhatnak a rendes foglalkozástól és környezettől.

Ilyenkor a divat egy időre a nyaralóhelyekre teszi át szereplését. A merre nézünk, mindenhol színes ruhát, virágos kalapot látunk, mindazt, a mit újdonságnak e téren megalkotnak, elegáns asszonyok díszül. Ezek között első sorban kell megemlíteni a szinte általánossá vált fehér ruhát, melyet ma csaknem korszaklomság nélkül viselnek a nők. Őszhajú nagymama ép úgy magára öltheti, mint az élet tavaszát járó unoka. Azonfelül a fehér ruha csaknem minden alkalomnak megfelel, ha készítés módja különböző is.

A reggeli séták, délelőtti látogatások és tennisz pártik legkedveltebb viselete a fehér vászonruha. Készül ritka szövessel és vastag szállal, de selymes simaságban is; ennek megválasztása tisztán ízlés dolga, mert a divat bármelyiket helyben hagyja. Némielyik vászonfaj hasonlít a posztóhoz, annyira sűrű és egyenetlen a szövése; ezek a vásznak nagyon díszítvált színekben is készülnek. Legszebbek a szürke, drap, zöldes és vöröses árnyalatok; azonfelül halványkék, violaszin és barnás színek látunk nagy választékban. Utazó ruhának kis kabátal készítenek a szolid színeket és ezek a ruhák rendkívül cselészereknék bizonyultak. Nem kopnak, nem melegnek és a mellett könnyen megtisztíthatók a vasúti kocsik porától.

A fehér vászonruha mindig elegáns, különösen ha himzésrel, csipkével van tele öltve. Egész mozaikot alkotnak meg a különböző kockákból, betétekből és egyéb csipkedíszekből, hogy annál lengőbb legyen a modern nyári ruha. És ez nemcsak a vászonra áll, de a battiszt, linon, mull és selyemszövetekre is. A míg a foulard vagy taffetas csak apró mintát vagy teljesen sima alapot mutat, addig mindig alkalmaznak a dús csipkedísz.

Azonfelül általános a himzés is. Virág, csillag

vagy más rajz adja mintáját, esetleg ives csipkézetel a szélén. Ez már nem annyira a lengéséget igyekszik kifejezni, mint inkább a művészi ízlés jellegét. Egész ruhákat látunk minden színben teljesen himzeve, de többnyire a szövet színében tartják a himzést is. Ez nem készül mindig kézzel, tág tere jut a géphimzésnek is. Laikus szemnek ez ép oly tetszetős, csak a szakértő tudja, mennyivel becsesebb a kézi himzés.

Az övvel egybeszabott aljak annyira meghódították a nőket, hogy a karosú terméteket ennél egyebet alig viselnek. Különösen az annyira kedvelt és csaknem nélkülözhetetlenné vált ingbluz kíséretében. Viselik az alj színében készült vállrészekkel is, melyek az összhang fokozására törekzenek. Ezeket szalagból is bogozzák, az alj színében tartva. Ez ilyen ruhát valami ötven évvel ezelőtt viselték már a nők és akkor svájci ruhának nevezték. Franciaországban a második császárság idejében volt rendkívül elterjedő és a divatnak csak nehezen sikerült száműznie.

A kalapok kissé merészek és nagyon meg kell fontolni, kinek melyik illik a mai formák közül. Egységes jellegű azonban nagyon kedves: mind-egyiken sok a virág. Művészi kivitelben pompázik rajtuk a rózsza, orgona és más virág, beleértve a mezők szerény vadvirágát is. Sőt az elegáns párisi asszony a kablén is állandóan visel a ruha színének megfelelő művirágot.

A hajviselet alkalmazkodik a kalapokhoz: merész, sőt olykor megközelíti a túlzást. Mária Antoinette

AZ OROSZ DUMA LENGYEL TAGJAI.

idejében viseltek ilyen óriás hajlékek; természetesen nagy szerepe jutott a parókának is. És ma ismét ott állunk ennél a határnál, reméljük, hogy át- lépni nem fogjuk. A jóízű hevesen tiltakozik a szörnnyalkotások ellen — pedig Párisban már veszedelmesen kísértene az illatos öltöző-szobák titkai között.

Divatképünk divatos, fehér blúzokat mutat be. Csipke és himzés pazar kézzel van beléjük öltve és a legkülönbözőbb elrendezéssel. Némielyik a lengéséget, másik a komolyabb jellegű képviseli, de mindegyik csinos és elegáns.

S... i Bella.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»

53-ik évfolyama.

A «Vasárnapi Ujság» a legrégebb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel, «Regénytár»-ral s rendkívüli mellékletekkel is bővitve legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.

A «Vasárnapi Ujság» színes képmel- lékleteket is ad, több színben művészleg kivitt képeket.

Mikszáth Kálmán kitünő íróink mint főmunkatárs működik a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében s a vele kötött egyezés értelmében kizárólag a «Vasárnapi Ujság»-ba írja nagybecsű új szépirodalmi műveit: regényeit, elbeszéléseit.

A «Vasárnapi Ujság» «Regénytár» című heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi regényíróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s mint családi lap kiterjeszkedik a női munkákra és divatra is.

A «Világkrónika» hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg és az általánosabb érdekű napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeknek kívül rendszeres közöl nagyobb elbeszéléseket, regényeket, útirajzokat, úgyszintén mulattató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 4 korona, fél évre 8 korona.

A «Vasárnapi Ujság» a Világkrónikával negyedévre 4 kor. 80 fillér, félfévre 9 korona 60 fillér.

Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadói hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Hárman. Kaposvárot szövetkezett három fiatal, a kezdet kezdetén álló író — egy nő s két férfi, — segítségül hívták Rippl-Rónai Józsefet egy czimkép s Ady Endrét egy előszó erejéig s kiadtak egy kis füzetet. H. Szederkényi Anikó, a kinek egy kis regényével nemrég foglalkoztunk, Haraszthy Lajos és Gődör Ferenc a három szerző neve. A legmodernebb ifúsághoz tartozóknak vallják magukat mind a hárman; modernség van elég a munkáikban, ha ugyanannyi költői érték is volna bennük, nagyon jó volna. A talentumnak bizonyos mértékét nem lehet tőlük megtagadni, de ez a talentumuk annyira elbújik ifjú nagyzolásaik, homályosságaik és modorosságuk mögé, hogy ember legyen, a ki megtalálja. H. Szederkényi Anikó és Gődör Ferenc novelláikat, vagy jobban mondva novellisztikus hangulatképeket írnak, a melyekben az alakok csak homályos körvonalakban vannak megrajzolva s a gondolatot inkább sejteni lehet, mint érteni. Az előbbinek kedves tárgya az egyén, a kit meg nem ért, lenyűgöz és boldogtalanná tesz a környezete, családja, a társadalom, a melyben él; abban a novellájában azonban, a mely a legvilágosabban van megírva s talán legtöbbet ér (A kules), egy ősrégi szentimentális témát kap fel. Gődör Ferenc az önbizalom megröppanásának vagy hiányának tragédiáit fészegeti; úgy látszik, ő van hármuk között a legközelebb a kiforráshoz. Haraszthy Lajos verseket ír, lázas, forradalmi dalokat a szerelmről, mely szembezáll a szeretett lényért az egész világgal, az életről, mely ellensége, eltiporja ábrándjait, megmérgezi álmait. Hangjában, frazeológiájában lehetetlen rá nem ismerni az Ady Endre stílusára. Nevezetes, hogy a mint valaki nálunk csak valamivel nagyobb figyelmet kelt, mindjárt nyomába töret az utánzó serege. Ady Endre érdekes és sikeres kísérletet tett arra, hogy magának, a maga egyéniségének megfelelő költői nyelvet alakítson, lelkének sajátságos viharzása sok bámulóra talált kivált az irodalmi ifúságban, most aztán egy sereg fiatalember arra igyekezik, hogy úgy írjon, mint ő, a helyett, hogy a maguk nyelvén igyekezzenek írni. Haraszthy Lajosnak előbb le kell magáról hámozni szögletességét, ifjú éretlenségét, meg kell tanulnia, hogy a költő szabadon alakíthatja ugyan a nyelvet, mint az ötvös a nemes fémét, a maga czéllajhoz, de csak a grammatika törvényein belül, mert ezek még a királyoknak is parancsolnak. Az eredeti, meglepő kifejezések, jelzők, fordulatok pedig nagyon szépek, de csak akkor, ha értelmük is van.

A szocializmus hatása a magánjogra. Tudományos irodalmunk haladásának jele, hogy mind többen s mind több szempontból kezdenek foglalkozni a szocializmus kérdéseivel, melyek napról-napra erősebben kopogtatnak ajtóinkon. Dr. Kovács Lipót egy nálunk még eddig rendszeresen meg nem vizsgált kérdést vet föl: a szocializmusnak a magánjogra való hatását. A munka a szocializmus s a jogtudomány kérdéseiben való alapos tájékozottsággal van írva, jogászok, politikusok nagy hasznát vehetik világos és logikus fejtegetéseinek.

Miklós Ödön összegyűjtött munkáiból, melyeket «Negyedszázad a magyar közéletben» cím alatt Rácskay Gyula rendez sajtó alá, most jelent meg a második kötet. Parlamenti beszédek, publicisztikai és törvényhozási dolgozatok vannak benne, többnyire a mezőgazdasági politika köréből; sok olyan eszme van köztük, a melyet a szerző vetett először napirendre, sok olyan is, a mely azóta megvalósult vagy a megvalósulás küszöbén áll.

Vázlatok Franciaország közgazdaságáról. Dr. Návay Aladár mint a kereskedelmi miniszterium gazdasági tudósítója, terjesztette be időnkint azokat a jelentéseket, melyeket most egy vaskos kötetbe összegyűjtve kiadott. Nagy adatkészséggel, az anyag beható tanulmányozásával készült gazdasági tanulmányok ezek, felölelik Franciaországnak úgyszólván egész közgazdasági életét. A kik gazdasági politikánkat intézik, ép oly nagy hasznát vehetik a könyvnek, mint a kereskedő-világ. Egész sereg fontos s a mi viszonyaink szempontjából is tanulságos tanulmányt találhatnak a könyvben különböző munkás-ügyekről, külkereskedelmi, ipari, mezőgazdasági dolgokról, stb.

Új könyvek.

Hárman. E beszélek és versek; írta H. Szederkényi Anikó, Haraszthy Lajos és Gődör Ferenc. Kaposvár, «Somogyvármegye» részvénytársaság; ára 2 korona.

DIVATKÉP. — NYÁRI BLÚZOK.

Negyedszázad a magyar közéletben. Miklós Ödön összegyűjtött munkái. Sajtó alá rendezte Rácskay Gyula. II. kötet. Budapest, Franklin-Társulat; ára 5 korona.

A szocializmus hatása a magánjogra. Irta dr. Kovács Lipót. A budapesti egyetemen pályadíjat nyert munka. Budapest, Lampel-Wodianer részv. társ.; ára 3 korona.

Vázlatok Franciaország közgazdaságáról. Irta dr. Návay Aladár. Budapest, Grill-féle könyvkereskedés; ára 10 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Dr. VERÉDY Károly kir. tanácsos székesfővárosi kir. tanfelügyelő 61 éves korában Budapest. — KNÖNY György Kalocsán 23 éves korában. — DEZSŐ MIHÁLY kereskedelmi és váltótörvényszéki jegyző és pertörzs 66 éves korában Budapest. — SZANTÓ Vilmos Ganzgyári tisztviselő 46 éves korában Kispest. — CSEMICEI CSEMICEKY Pál m. kir. főmérnök Budapest. — FREY ISTVÁN 88 éves korában Pomáz. — KISZILÓKI és Lucsivári VÁRADY-SZARKÁRY DONÁT 48-as honvéd nemzetőr százados és földbirtokos 76 éves korában. — KARL József székesfejérvári szeszyáros és nagykereskedő, városi törvényhatósági bizottsági tag, 72 éves korában Székesfejérvárott — Csikszentsimoni és tunsádi Kónódy MIHÁLY nagyiparos, Brassó vármegyei törvényhatósági bizottságának tagja, 75 éves korában Brassóban. — TOTIZ JARAB magánzó 86 éves korában Budapest. — MÓDY György a dési Hitelbank nyug. tisztviselője, ev. ref. egyháztanácsos, iskolaszéki, városi képviselő-testületi és vármegyei törvényhatósági bizottsági tag élete 77-ik évében Désén. — KÖNIS KÁLMÁN Miskolc város főpénztárnoka, a Borsodmegyei Takarékpénztár felügyelő bizottságának elnöke 56 éves

korában Miskolcon. — SZILICZEI SZARALL KÁLMÁN ügyvéd 62 éves korában Budapest. — CSIDA Lajos földbirtokos 56 éves korában Tejfalu. — SCHNEIDERBAUER József takarékpénztári igazgató és birtokos, Szekszárdon. — BOLLÁ KÁLMÁN altábornagy, a honvédfőparancsnok volt adatlusa a Pozsony melletti Csezen. — MENTHART ANTAL budapesti polgár 53 éves korában Budapest. — FÖRREY DEZSŐ hírlapíró, 31 éves korában Budapest. — PINTÉR GERGELY 93 éves zászlóaljbeli 48-as honvéd, Budapest. — KERESZTES József okleveles gyógyszerész 26 éves korában Huszton. — BAUDISZ VIRGIL, a m. kir. államasutak főigazgatójának titkára 47 éves korában Fehérvárról. — LŐR ANTAL gimnáziumi rendes tanár 39 éves korában Nagyszalontán. — GEYER JENŐ széki rendőrkapitány Pozsegában. — MANDY KÁLMÁN 48-as honvédtüzér, uradalmi kasznár 76 éves korában Polgárdon. — KISFALUDY KISFALUDY MIKLÓS királyi törvényszéki bíró, Veszprém vármegyei törvényhatósági bizottságának és Veszprém város képviselőtestületének tagja 58 éves korában Veszprémben. — MALKER RUDOLF ügyvéd 65 éves korában Pécsen. — FARBAK János nyug. pénzügyári biztos 41 éves korában Csik Csatoszegen. — ALSÓZATURCSI ZATHURECKY LÁSZLÓ, Barót nyakközség jegyzője, takarékpénztári igazgató 45 éves korában Baróton. — BAUDISZ VIRGIL, nyug. áll. főigazgatói titkár Fehérvárról.

Vizeki TALLIÁN ISTVÁNNÉ, szül. LAVNER Szidónia nyugalmazott székesfővárosi tanítónő, Kispesten, életének 61-ik évében. — HERMANN BÉLA, született Rákosi Fanny, Hermann Béla nyug. fővárosi tanácsos felesége, Rákosi Jenő nővére, egykor kedvelt színművésznő. — ÖZV. ATTILÁ BÉLÉNÉ született Ghermany Ilona Budapestben 65 éves korában. — SERKÉNYI HENTALLER ÉLMA fővárosi polgári iskolai tanítónő Budapestben. Az elhunytban Hentaller Lajos orsz. képviselő testvérét

gyászolják. — Özv. BAYER ISTVÁNNÉ, szül. Fuchs Teréz 79 éves korában Budapesten. Az elhunyt iraszerben Bayer Lajos kir. tanácsos, a kassai-óderbergi vasút főfelügyelője édesanyját gyászolja. — KISTÓ NAGY ANKÁ, férjzetett Parecco Vilmosné 35 éves korában Bőcsén. — PENKÖST JÁNOSKÁ, szül. Csönka Olga, életének 28-ik évében Piskin. — LEITNER FERENC, dr. Leitner Adolf országgyűlési képviselő édesanyja Jászkisérön. — SZENTIVÁNYI NEMES IMRE 65 éves korában Kolozsvárt.

EGYVELEG.

* Egy-egy nagy angol vértezett hadi hajó újrafestése és tartozása évenként átlag 96 ezer koronára kerül, s gyakran egy évben kétszer is megtörténik.

A legújabb amerikai fesszetételű, divatos kellemes vonzó illatot árasztó parfüm a „Diana varfeum”. Urak, hölgyek egyaránt csodákat beszélnek a pikáns, elbűvölő illatáról, melyet a pesti urali hölgyek egyszerre felkaptak. Eredeti 5 koronás nagy üvegekben szállítja a magyarországi főraktár Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, Károly-körút 5.

Bob-hashtagó a legkellemesebb (10 fillér.)

Szerkesztői üzenetek.

Tátra alján. Nagyon el van nyújtva s különben is — bár van benne több csinos részlet, — csupa konvencionális színekből van összeszöve.

Budapest, M. K. Ex-libriseket gyűjt és cserél Schworer József úr Budapesten, IV. Egyetem-utca 4.

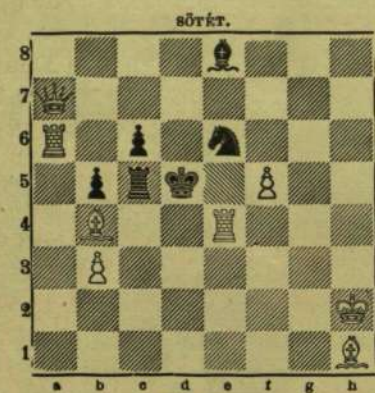
A völgyben. A sok zavaros bombaszó alig lehet kihámozni egy kis gondolatot s akkor látjuk, hogy nem is volt érdemes kihámozni, mert nem egyéb, mint útszéli közhely.

Eszmény. Nem tud semmi olyat mondani, a mi új és érdekes, a mit pedig mond, azt oly döcögős formában mondja el, hogy szinte kin olvassák. Tűnődve. Dal. Kinn a pusztán stb. Semmit mondó dolgok, se érzés, se gondolat nem izzik annak az agyában, a ki ilyet ír. Ráczegyet pusztá sikkján lakom. Csakugyan nem volna a magyar Alföldön egyéb megemelni való, mint a furulyázó juhász, a vágató betyár, a pásztortíz stb? Ábból, hogy Petőfi ezeket énekelte meg, nem következik, hogy most már minden költő az ő nótáját fújja.

Nem közölhetők továbbá: Ibolyaillat — rózsáillat, — Mi nékem? — Esik a hó. Vágy. Igaz stb.

SAKKJÁTÉK.

2492. számú feladvány. Szóner Andortól, Nagylomnic.

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

A 2488. sz. feladvány megfejtése dr. Gold Samutól.

- Világos. Sötét. 1. Kh6-g7. Kf5-g4(a, b, c). 2. Vh8-h5†. Kf4-h5. 3. Fh1-f3† mat.
- Világos. Sötét. 1. Vh8-h5. Kt. sz. 3. Vh3-f3† és mat.
- Világos. Sötét. 1. Vh8-h5. Kf5-e6. 2. Vh8-h5. Kt. sz. 3. Vh3-f3† és mat.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geiszt József és Stark Vilmos. — Szekeres László. — A »Budapesti sakk-kör« (Budapest). — Németh Péter (Csongor). — Kintzig Róbert (Fakert). — Ludányi Antal (Szolnok). — Müller Nándor (Szombathely). — Nyársik Agnes (Szeged). — Hoffbauer Antal (Lipótvár). — Szabó János Bakony-Szentlászló. — A »Nagykörösi Városi Kaszinó«. — Kovács László (Nagykőrös). — A »Györi Sakk-kör« (Győr). — Balogh Dénes (Kecskemét). — Szopók Árpád Kőrömc-bánya). — Kádár Ferencz (Alsókubin).

KÉPTALÁNY.

A 25-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Ne ugránozz arkon, nem esel beleje.

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál.

Szerkesztéségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Menyasszony-selyem

85 król ftt. 11.35-ig méterenkint minden színben, bérmentve és már megvámolva házhoz szállítva. Gazdag mintaválaszték Postafordultával. Selyemgyár, Henneberg, Zürich.

Salvator Lithion-forrás

vese-, hólyag-, rheuma- és kövszanybántalmaknál, vizelési nehézségeknél, cukorbetegségeknek a legrészletesebb és legbiztosabb szerkezetű. Budapesti főraktár Edesutya L. urnál.

Vértes-éle Sósorszesz Minden házban szükséges.

REVE DOSSIAN
PARFUM PÉNÉTRANT
LEGRAND
PARIS

LOTION-SZAPPAN-KIVONAT RIZSPOR.
Kapható minden nagyobb cégnél.

szilárd és élyékony
szappan
a barna fehérré gyöngéddé teszi.
Mindennél kapható.

Ki akar angolul tanulni?
Az jó hasznát veszi a következő könyveknek.
Bizonyf. Angol és magyar beszélgetések kézikönyve. Vászonba kötve 3 korona 20 fillér.
Dallos-Patterson. Gyakorlati angol nyelvtan. Vászonkötésben 3 korona 60 fillér.
Kaphatók Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) r. l. Budapest, Andrássy-út 21.

Hogy miért éppen „Miranda“-crémet használjon?
Mert a »Miranda«-créme teljesen ártalmatlan, mert a »Miranda«-créme által ideális szépséget ér el, mert a »Miranda«-créme nemcsak szépítőleg, hanem fiatalítólag is hat.
Egy tégely »Miranda«-créme 1 korona, egy doboz »Miranda«-puder (3 színben) 1 kor., egy darab »Miranda«-szappan 70 fill.

Vásároljon Svájci selymet!
Kérjen mintát a mi újdonságainkról feketében, fehérben vagy színesben K 1.13-tól egész K 18-ig méterenkint.
Különlegesség: Selyemkötésű kasszák, menyasszonyi, házi és utazási tolettókra, valamint blonokra, bélszere stb.
Mi csak jóállással készített selyemszövetek adunk el díreket magánfelelőknek, vám- és portmentesen a lakásba szállítva.
SCHWEIZER & Co., Luzern U/31. (Svájcz.) Selyemszövet-kivitel. Kir. udv. szállítók.

MAGGI IZESÍTŐ
javítja az étkek ízét.
Készíti Maggi Gyula és Társa, Brezgenz.

Hazai termék!
Míg eddig a régi bűrtettségnek, a legkülönbözőbb súlyos ideghajok (neurasthenia, vitustánéz), a sápkór, a női arczot elégtelenítő pattanások s a női szervek hurutos megbetegedéseinek kezelésénél csekély értékű idegen vizsekre voltunk utalva, addig újabban
a **PARÁDI ARSEN** vízben
olyan készítmény van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyeink felkarolják s a fogyasztók egész serege dicséreti hatásait, hazánkban csaknem kizárólagos keresletnek örvend.
Egy postálád (7 palack) parádi arsen vasszövetet tartalmazó Magyarországi árszámjelölésére 4 korona 70 fillérről bérmentesen szállít a
Főraktár: **ÉDESUTYA L.** cs. és kir. udv. szállító, BUDAPESTEN.
Kapható minden gyégytárban és megbízható fűszerkereskedésben.

KODAK
kamarák napfény-tekeresfilmek részére K 6.50-től egészen 400 koronáig.

PREMO és POCO
Prospektusok ingyen és bérmentve mindenütt kaphatók.
KODAK Ltd. WIEN, I., GRABEN 29. szám.

Magyar Könyvtár
Szerkeszti RADÓ ANTAL.
E vállalat magában foglalja a hazai és külföldi irodalom legjelesebb termékeit, a szépirodalom, történelem, földrajz stb. köréből. — Ezen vállalat lehetővé teszi a nagyközönségnek, hogy kevés költséggel szép és a tudomány minden ágát felölő könyvtár birtokába juthasson.
Kapható Lampel R. (Wodianer F. és Fiai) részv. társ. könyvkereskedésében VI., Andrássy-út 21., valamint minden hazai könyvkereskedésben.
Jegyzékkel készséggel szolgálunk.

A kéz és arcz legideálisabb ápolószere.
Erdes, hasznosított, formátlan, vörös kezek ellen egyedül hatáson, biztos és ártalmatlan **szépségápolóczikk** Manikurin A. (középvölgyi IMRE gyógyszerára, Budapest, VI., Aróna-út 126/8, és Török József gyógyszerárában Király-utca 12.)

Egy varázsütéssel teremt hófehér, puha-résű kezeket, az arczon pedig nem tűr természetlen vöröséget, napbarnítást, szempótló, májfoltot, pattanásokat, bőrtisztatlanságot.
Manikurin A. (középvölgyi IMRE gyógyszerára, Budapest, VI., Aróna-út 126/8, és Török József gyógyszerárában Király-utca 12.)

SZÉPSÉGET
csak úgy érthet el, ha a **MA-HILLA** szert használjuk, mely törvényesen védve van és kezeskedve teljesen ártalmatlan, megvizsgálva és biztalan ható szer szép rózsaszín és liszt arczbör előlétre. Pórszenné, bírátkát, orrvörösséget, szepült, redőt és ránczot már rövid használat után tüntet el a legcsekélyebb nyomok visszahagyása nélkül. Az arczbört idevé, rózsássá és bársnyupuhává teszi. A ki Ma-Hilla-val egyszer próbát tett, az nem lesz képes azt többé nélkülözni. Ezt bizonyítják a naponta beérkező hálaíratok és megrendelések. Ára egy nagy üvegnek, mely több hónapra elég, 3.85 K. Minden üveglégy egy próbadarab Ma-Hilla-szappan és pontos utasítás van mellékelve. Próbaszenné 1 K 20 f.-nek helyegekben való beküldése ellen küldetnek szét a főraktár által. A széküldés a tartalom megnevezése nélkül utánvét mellett eszközöltetik a főraktárból.
Lateiner Léo, Wien, 1/28, Wollzeile 31. Ma-Hilla kapható Budapestben, Török József gyógyszerárában, Andrássy-út 26. és Király-u. 12. sz. a Zágrában S. Mitelbach gyógyszerész Duga ulca 3. Próbaszennéket csak a főraktár küld.

WACHTL ES TARSA
BUDAPEST
IV., Eskü-út 6. sz. (Clotild-palota).
Ajánlja díszan felszerelt raktárát fényképezési készülékek és hozzávaló czikkekből.
Az általánosan elismert kitűnő Wellington papírok és lemezek egyedülárúitól. Arjegyék díjmentesen.

PIULES ORIENTALES
(KELETI PIULÁK).
Szépség, a nyak szilárdasága, fejlesztés, a kebel helyreállítása, a kebel dússága.
Kezelése egyetlen a magy, nemében és orvosi tekintélyektől elismertve. Az egészszemnek semmiképpen ártalmatlan. Ötven éves siker. Ezernyi elismerőlevél. Világhírű.
Egy üveg használati utasítással 6.45 K. utánvételt 6.75 K.
Díszkötő bérmentesen szétküldés.
J. BATHÉ, gyógyszerész, 5, Passage-Verdeau, Paris. — Tessék cizmezni: Török J., gyógyszerész, Budapest, Király-u. 12., Pserhofer Richard, gyógyszerész Décs, Singerstrasse 15, Fr. Vitek & Co. Prága II., Wassergasse 19., vagy bármely előkelőbb gyógyszerárba.

A már 53 év óta dicsőretreméltólag ismert, s a 71012. sz. Bm. leirat követelményeinek teljesen megfelelő **UJ-VUKOVÁRI**
arcztisztító kenőcs szepítő, himlőhely, sümör, májfoltok, fakadékok, forrósági pórsenések, orrvörösségek és minden egyéb arczvirágzások ellen, valamint az
bőrtisztító szappan mely az arczkenőccsel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb egyéneknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.
Egy nagy tégely ára 1 kor. 80 fill., kisebb 1 kor., szappan 1 kor. Utánzásoktól óvatodjunk!
Csak **Krajcosovics** által **Vukováros** készített kenőcs valódi. Minden tégelyen **Krajcosovics**, a készítő arczképe látható. 11683
Főraktár: Budapest, Király-utca 12 és Andrássy-út 26, Török József gyógyszerárára.

DAVID KÁROLY ÉS FIA
POROZ, PAPIRÁRU-ÉS SZAB. FÉMKAPOCS GYÁRA
Budapest, I., Mészáros-utca 58. szám
Gyárt Papiárnyárt, bomboniert és jardiinet-dobozokat. Sajtoló kerak dobozokat, legmenteseen elvártató, összehajtható dobozokat, pólyák, kötőgyapot, stb. csomagolására. Hintődobozok, valamint húzott lemez-csövek készítés szerinti nagy-számú. Teas-dobozok 1/4 kilogr.-tól 10 kilogr.-ig, valamint 6, 10 és 20 filléres tea csomagolásához. **300 munkás.**
Gőzerőre berendezve. **Napi gyártás 150,000 doboz.** 11312

Ne legyen Ön számológép, hanem vegyen egyet!
A számolás nem élesíti, sakk terheli az agyat, ha megtanulta egyszer, ugy folytassa mekanikailag. Ne pusztítsa idegeit, ha kezé-nek egy könnyed mozdulatával, agyának a legcsekélyebb igénybevétele nélkül teljesen biztos számeredményeket nyerhet. Összeadó, vagy a négy alapműveletet végző univerzális számológépünk az ország bármely részében szivesen mutatjuk be. A gép tiszteres gyorsasággal dolgozik a leggyorsabb számológép szemben.
A gépek árai 700—1200 korona között váltakoznak.
A YOST Írógép Részvénytársaság
számológép-osztálya
Budapestben, New-York-palota.
KÁLDOR M. igazgató.
2-1=1 1+1=2; 2+2=4; 3+3=6; 4+4=8 5+5=10; 6+6=12; 1×2=2
3-1=2 2×2=4
4-1=3 2×3=6
5-4=1 2×4=8
6-1=5 2×2=4
7-6=1 2×3=6
8-7=1 2×4=8
9-1=8 3×2=6
6-5=1 4×2=8
7-1=6 3×2=6
8-7=1 2×2=4
9-1=8 2×4=8
5-4=1 4×2=8
6-1=5 2×3=6
8-7=1 4×2=8
4-1=3 4:2=2; 6:3=2; 8:4=2; 6:2=3; 12:3=4; 18:6=3 2×3=6

Magyarnak Pécs! Németnek Bécs!
Ne küldjük pénzünket külföldre!
Becses és maradandó értékű ajándéktárgyak
a legnagyobb választékban, legelőkelőbb, legmegbízhatóbban egyedül hazánk első és legnagyobb óra-, ékszer- és látszerészeti telepénél,
SCHÖNWALD IMRE
magyar óraszmester és ékszergyáros, Pécs 122.
Nagy képes arjegyék ingyen és bérmentve. Megrendelésnél sziveskedjük a rajzot kivágni.
Valódi arany mellű nemes opál és gyöngyökkel 20 K. Hasonló ezüst aranyo. va 8.
14 karátos arany erol-fülbevaló nagyon finom kiállításban 8.-K Kisebb 6.-K. Ezüst aranyozott 3.60.
Szerecsenygyári 2 színes kővel nagyon finom kiállításban 14 K.
Nagyon divatos 14 karátos arany fülbevaló színes kővel 14 K.
Valódi ezüst remontoir nagyon gazdagon réséit duplafedeli tokban, valódi svájci szerkezettel 14 K.
Koezkatat nincs!
Nem tetszőert a pénz vissza!
Csere engedélyezve.
Tűzzománc arany amulették művészes kivitelben 3 koronától kezdve. Ezüst aranyozott 3 K 60 ellértől.

Csíz fűrdőbe utazók figyelmébe!

A Margit-nyaralóban azobók 1 koronától 6 koronáig, a Margit-penzsóban külön szoba ellátás és kiszolgálattal elő- és utóvándor 3 kor, 20 fill., fővándor 4 koronától kaphatók. Levelek intézendők Margit-nyaraló avagy penzsi felügyelőséghez. Nem új épületek, tehát egészséges lakások.

Lábizzadás

kéz és lónáljak izadása ellen egyetlen biztos szer a «Succia balzsam», megszüntet minden bűzös helyi izzadást a legrovidebb idő alatt. 1 üveg ára 2 kor. Postán székelyi Prágy Elemér gyógyszerész Úszod, Kalocsa mellett.

11148

Vezérszó: Minden darab szappan a SCHICHT névvel tiszta és ment káros alkatrészeketől.
Jótállás: 25,000 koronát fizet a Schicht György cég Auszsigban bárkinek, aki bebizonyítja, hogy szappana a «Schicht» névvel valamely káros keveréket tartalmaz.

Schicht-szappan!

(„Szarvas“ vagy „Kulcs“-szappan.)

Megtakarít pénzt, időt és fáradságot. A ruhát kiméli és megóvja.

Mindennemű ruha és fűzők ruhát ad. mosási módszer részére A színeket emeli, fénylővé a legjobb és legolcsóbb. és világossá teszi.

A vásárlásnál különösen ügyeljünk arra, hogy minden darab szappan «Schicht» névvel és a «Szarvas» v. «Kulcs» védjeggyel legyen ellátva.

Ha őszül a haja
ne használjon mást, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színet adja vissza. Üvegje 2 K.
ZOLTÁN BELA gyógyszerárban,
Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sótátr-utca sarkán. 11186

LUSER L.-féle turista tapasz.
Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindenemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállalatik.
Központi szótküldési raktár: SCHWENK L., gyógyszerész MEIDLING-BÉCS.
Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell. — 1 doboz ára 1-20 kor. Vidékre 1-05 kor, előzetes bekládás mellett bérment.
Magyarországi főraktár: 10329 Török József gyógyszer, Budapest, Király-u. 12. Andrássy-út 26.

FEJFAJÁS ELLEN ANTIDOL
FÉL PERCZ ALATT HAT
KAPHATÓ MINDEN GYÓGYSZERTÁRBAN!

Kitűnő minőségű utibőröndök
kosarak, kizitások, toalett-táskák, női kalapbőröndök és bőrdíszműáruk legnagyobb választékban
HELLER MÓR utóda
bőröndűsnél, 11713
Budapest, Károly-körút 3. sz.
Képes árjegyzék vidékre ingyen és bérmentve.

1900. Párisi világhíallítás Grand Prix.
KWIZDA FERENCZ JÁNOS
és. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállító, körgyógyász Bécs mellett Kornenburgban.
KWIZDA-féle Restitutions-fluid
osász. és kir. szabadalmazott mosóvíz lovak számára. Egy üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 ér óta az udvari istállóban, a katonaság és magánosok nagyobb istállókban használatban van nagyobb elő- és utóvándorítól, inak me-revségénél stb. az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat.
Kwizda-féle Restitutions-fluid
csak a mellékelt védjeggyel valódi. Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve Főraktár Török József gyógyszer, Budapest, Király-u. 12., Andrássy-út 26.

Serravallo
CHINA-BOR VASSAL
erősítőszert gyengékedők, vöröszegények és lábadozók számára. Étvágygerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer. 11500
Kittűnő íz. Több mint 4000 orvosi vélemény.
J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.
Vásárolható a gyógyszerárban filléres üvegben 4 K 2.60, egész literes üvegben 4 K 4.80.

SERAIL-ARCZKENŐCS,
Minden ártalmas alkatrész nélkül!
Minden ártalmas alkatrész nélkül!
az arcot tisztítja, fehériti és bárszönypühá teszi. Egy üvegje ára 1 kor. 40 fill., kis tegely ára 70 fill.
Serail-szappan, Eper-szappan, Kittűnő toillet szappanok a kenőcs használatához. Serail-creme nappali használatra, Serail-ponder kiváló finom arczpor három színben, fehér rózsaszín és crème. Egy doboz ára 1 kor. Készíti ROZSNYAY MATYÁS gyógyszerár, Aradon, Szabadság-tér.

Sok millió előkelő urhölggy használja a világhírű Földes-féle
MARGIT-CREMET,
mely zsírtalan, ártalmatlan s rögtön szépíti. A Földes-féle MARGIT-CREME gyorsan és biztosan ható ártalmatlan szer szepplők, májfoltok, bőrrákák, pattanások, kitéések s mindennemű bőrbaj ellen. A világ legelőkelőbb hölggyei használják és elragadtatással beszélnék annak pártalan és csodás hatásáról. Egy üvegje elhasznála után erőli mindekit meg fog győződni.
Postán utánvételre vagy a pénz előzetes bekládása után küldi a készítő: Földes Kelemen gyógyszer. Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszer. Király-u. 12. és Andrássy-út 26. Kapható minden gyógyszerárban.

Legkedveltebb, legjobb hajfestőszert a
MELANOGENE
fekete és barna színben. Ezen kittűnő és ártalmatlan készítménnyel haját, szakált, bajszát pár percz alatt feketére vagy barnára lefesteni. A szín állandó és a természetes szintől meg nem különbözethető. Ártalmatlan és alkalmazása igen egyszerű. Nem piszkít. 11284
Ára 2 korona 80 fillér.

VASÁRNAPI UJSÁG

29. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, JULIUS 22.

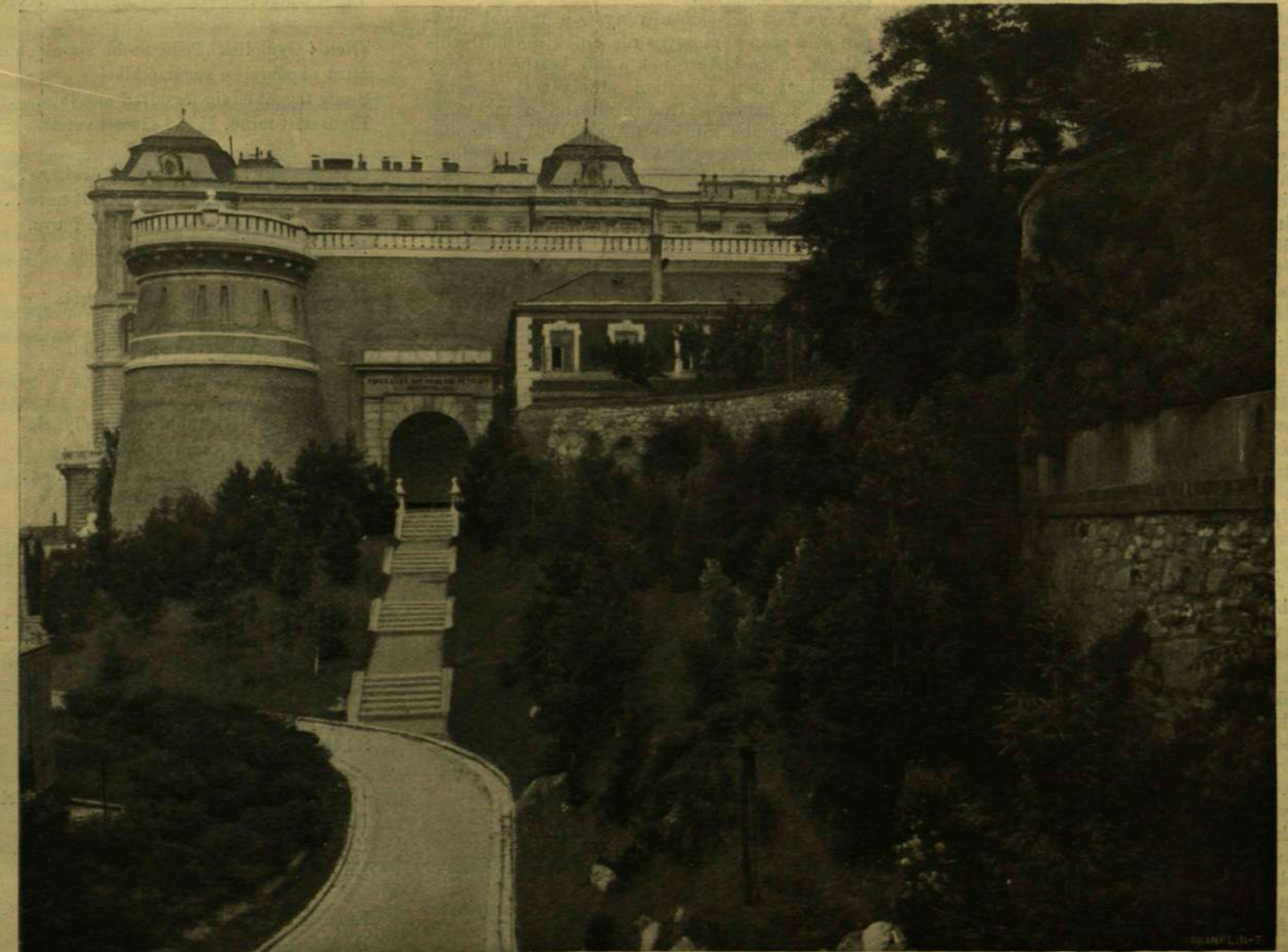
Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 10 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is esatolandó.

A KIRÁLYI PALOTA KERTJE BUDÁN.

BUDAI királyi vár kertjében vagyunk. A mikor szemlélem a magyar királyi kertjét, különös, sajátos érzés fog el. A mit látok, az mind nagyban emlékeztet az «esztergami éresek úrnak Lippai György hertzeg úr Ó Nagyságának posoni kertjéről» 1664-ben írottakra, a miket megirt vala «a Jesuiták rendin való Lippai János a Nemes Magyar Nemzetnek közönséges hasznára». Szemlélem a növényeket, érzem azt a főséges hatást, a melyet a művész-

ihlettel megadott és munkálkodó kertész a leg-egyszerűbb anyaggal elérni képes és emlékezetem még messzebbre száll vissza, a multba, meglevendeny előttem az, a mit a nagy Hol-lós Mátyás budai kertjéről mond krónikása, Bonfini, a «Rerum Hungaricarum Decades» írója. «A renaissance irányának képviselői kez-dik először nagyobb mértékben figyelni és él-vezni a természet szépségeit, Mátyás e tekin-tetben is teljesen kora embere volt. Mestere, Vitéz János ebben is jó példát mutatott neki. A renaissance műveltségének magaslatán álló

tudós főpap Esztergomban, érseki székhelyén két kert rendeztetett be, nyílt oszlopcsarno-kokkal és fedett folyosókkal. A mennyire ideje engedte, mindig kerü lakában tartózkodott, mert a Dunára nézett és gyönyörű kilátást nyújtott a kertek szépségeire, valóban oly hely, a mely kiválóan alkalmas a bölcselkedésre és elmélke-désre». Mintha csak a mostani kert akarta volna jellemezni. Az a hatalmas másfél méter átmé-rőjű japáni ákác (Sophora japonica), a mely a magyar ház előtt terjeszti ki óriási ágait, talán

A BUDAI KIRÁLYI VÁRKERT. — RÉSZLET A SZŐLŐSKERTBŐL.